

Strategia Rozwoju Gminy Filipów na lata 2024-2030



Filipów, 5 września 2023 r.

Zespół Autorski:

mgr inż. Jolanta Kibitlewska – kierujący zespołem projektowym

mgr. inż. Ewelina Chmielewska- członek zespołu projektowego

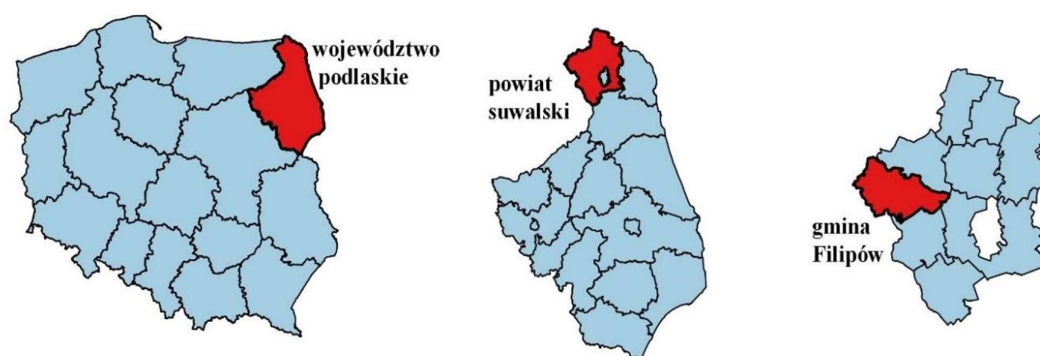
Spis treści

Wstęp.....	5
1. Analiza i diagnoza strategiczna	5
1.1. Kapitał ludzki i społeczny	5
1.2. Kapitał gospodarczy	8
1.3. Kapitał środowiskowy	10
1.4. Kapitał infrastrukturalny.....	11
1.5. Podsumowanie analizy i diagnozy	13
2. Model Struktury Funkcjonalno-Przestrzennej	18
2.1. Struktura funkcjonalno-przestrzenna i kierunki zagospodarowania	18
2.2. Obszar strategicznej interwencji.....	21
2.3. Ustalenia i rekomendacje dla polityki przestrzennej	22
2.4. Efekty przestrzenne realizacji inwestycji	24
3. Analiza SWOT Gminy Filipów	24
4. Cele rozwoju gminy Filipów – kierunki i możliwości.....	28
4.1. Wizja Gminy Filipów	28
4.2. Misja Gminy Filipów.....	29
4.3. Cele strategiczne rozwoju w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym oraz kierunki działań podejmowanych dla osiągnięcia celów strategicznych (zadania).....	31
5. System realizacji strategii	40
5.1. Rekomendacje wdrażania Strategii	40
5.2. Ramy finansowe i źródła finansowania.....	42
5.3. Wskaźniki osiągnięcia planowanych działań - monitoring i ewaluacja	43
6. Spójność strategii z dokumentami wyższego rzędu.....	45
6.1. Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju	47
6.2. Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030.....	48

6.3. Strategia Rozwoju Województwa Podlaskiego 2030.....	48
Spis Wykresów.....	51
Spis Rysunków.....	51
Spis Tabel.....	51

Wstęp

Gmina Filipów jest zlokalizowana w północnej części województwa podlaskiego, w zachodniej części powiatu suwalskiego. Jest gminą wiejską z siedzibą władz gminnych w miejscowości Filipów. Gmina Filipów graniczy z gminami: Przerośl, Suwałki, Bakalarzewo znajdującymi się w powiecie suwalskim, gminą Kowale Oleckie zlokalizowaną w powiecie oleckim oraz gminą Gołdap w powiecie gołdapskim. Gmina zajmuje obszar 15081 ha (150 km²), co stanowi 0,7% powierzchni województwa podlaskiego i 11,5% powiatu suwalskiego. W skład gminy wchodzi 28 miejscowości, w tym 26 sołectw. Liczba ludności gminy Filipów w roku 2022 r. wynosiła 4057 osób.



Rys. 1. Położenie gminy Filipów na tle kraju, województwa, powiatu

Źródło: opracowanie własne na podstawie zbiorów danych państwowego rejestru granic i powierzchni jednostek podziałów terytorialnych kraju (codgik).

1. Analiza i diagnoza strategiczna

1.1. Kapitał ludzki i społeczny

Zgodnie z danymi GUS z 2022 r. Gmina Filipów ma 4 057 mieszkańców, z czego 1988 stanowią kobiety, a 2067 mężczyźni. W latach 2002-2021 liczba mieszkańców zmalała o 9,2%. Średni wiek mieszkańców wynosi 40,9 lat i jest nieznacznie mniejszy od średniego wieku mieszkańców województwa podlaskiego oraz nieznacznie mniejszy od średniego wieku mieszkańców całej Polski.

Mieszkańcy gminy Filipów zawarli w 2022 roku 13 małżeństw, co odpowiada 3,2 małżeństwom na 1000 mieszkańców. Jest to znacznie mniej od wartości dla województwa podlaskiego jak i od wartości dla Polski. W tym samym okresie odnotowano 2,2 rozwodów przypadających na 1000 mieszkańców. Zgodnie z danymi za 2021 rok 30,6% mieszkańców gminy Filipów jest stanu wolnego, 54,8% żyje w małżeństwie, 4,8% mieszkańców jest po rozwodzie, a 9,0% to wdowy/wdowcy.

Gmina Filipów ma ujemny przyrost naturalny wynoszący -10. Odpowiada to przyrostowi naturalnemu -2,46 na 1000 mieszkańców gminy Filipów. W 2022 roku urodziło się 33 dzieci, w tym 39,5 % dziewczynek i 60,5% chłopców. Współczynnik dynamiki demograficznej, czyli stosunek liczby urodzeń żywych do liczby zgonów wynosi 0,76.

W 2021 roku 37,3% zgonów w gminie Filipów spowodowanych było chorobami układu krążenia, przyczyną 19,7% zgonów w gminie Filipów były nowotwory, a 4,0% zgonów spowodowanych było chorobami układu oddechowego. Na 1000 ludności gminy Filipów przypada 15.04 zgonów. Jest to nieznacznie więcej od wartości średniej dla województwa podlaskiego oraz znacznie więcej od wartości średniej dla kraju.

W 2022 roku zarejestrowano 128 zameldowań, w tym 51 w ruchu wewnętrznym oraz 92 wymeldowań, w wyniku czego saldo migracji wewnętrznych wynosi dla gminy Filipów 36. W tym samym roku 5 osób zameldowało się z zagranicy oraz zarejestrowano 0 wymeldowań za granicę - daje to saldo migracji zagranicznych wynoszące 5.

59 % mieszkańców gminy Filipów jest w wieku produkcyjnym, 20 % w wieku przedprodukcyjnym, a 21,0% mieszkańców jest w wieku poprodukcyjnym.

Stopień wykształcenia kreuje się na poziomie:

- wykształcenie wyższe -10,4 % mieszkańców;
- wykształcenie średnie i policealne - 25,6% mieszkańców;
- wykształcenie zasadnicze zawodowe - 17,6 % mieszkańców
- wykształcenie podstawowym –41,7% mieszkańców.

Na dzień 31 grudnia 2022 r. w gminie Filipów było zarejestrowanych w powiatowym urzędzie pracy 98 osób, w tym 36 kobiet. Z prawa co zasiłku dla bezrobotnych korzystało 13 osób, w tym 6 kobiet. Liczba oraz struktura osób bezrobotnych została ukazana w poniższej tabeli.

Tabela 1 Liczba i struktura bezrobotnych w gminie Filipów

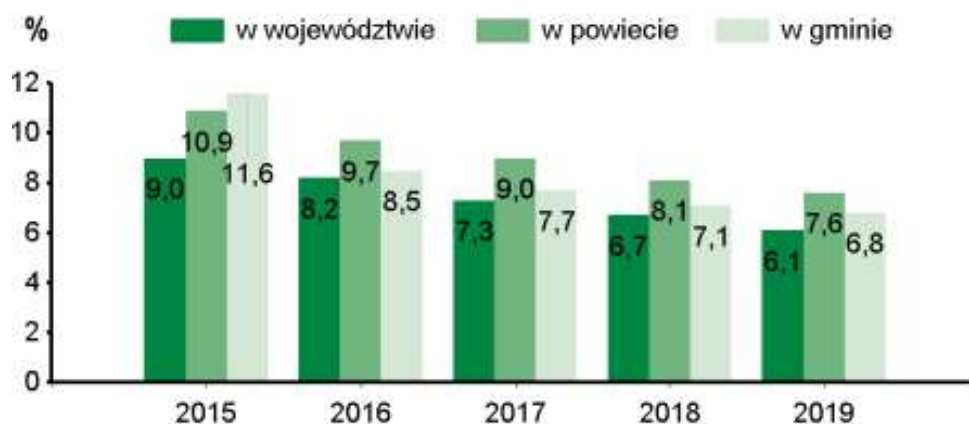
WYSZCZEGÓLNIENIE			Bezrobotni zarejestrowani				
			Ogółem		W tym z prawem do zasiłku		
			Na koniec m - ca sprawozdawczego				
			Razem	Kobiety	Razem	Kobiety	
Ogółem			1	93	36	13	6
Osoby	Poprzednio pracujące		2	80	32	13	6
		W tym zwolnione z przyczyn dotyczących zakładu pracy	3	0	0	0	0
	Dotychczas nie pracujące		4	13	4	0	0
Wybrane kategorie bezrobotnych (z ogółem)							
Osoby w okresie do 12 miesięcy od dnia ukończenia nauki			5	5	2	0	0
Cudzoziemcy			6	0	0	0	0
Bez kwalifikacji zawodowych			7	42	19	4	3
Bez doświadczenia zawodowego			8	16	7	0	0
Kobiety które nie podjęły zatrudnienia po urodzeniu dziecka			9		13		2
Do 30 roku życia			10	28	15	7	5
w tym do 25 roku życia			11	16	9	2	2
Długotrwale bezrobotne			12	42	15	0	0
Powyżej 50 roku życia			13	33	8	4	1
Korzystające ze świadczeń z pomocy społecznej			14	0	0	0	0
Posiadający co najmniej jedno dziecko do 6 roku życia			15	13	12	4	4
Posiadające co najmniej jedno dziecko niepełnosprawne do 18 roku życia			16	0	0	0	0
Niepełnosprawni			17	3	0	0	0

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Suwałkach

Służba zdrowia w gminie to 1 przychodnia i oddział pogotowia ratunkowego. Większość jednakże zapotrzebowania na specjalistyczne usługi medyczne musi być zaspokajana poza terenem gminy. Administrację publiczną (w sferze samorządowej) w gminie reprezentuje

Urząd Gmin w Filipowie, który oprócz zadań kierowniczych i koordynujących na obszarze gminy odgrywa ważną rolę w dziedzinie pomocy i opieki społecznej. Ze środków Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej wypłacane są zasiłki stałe, okresowe, celowe, macierzyńskie, rodzinne, pielęgnacyjne, wyrównawcze, gwarantowane, zasiłki dla kombatantów oraz renty socjalne. Najczęstszymi przyczynami przyznania pomocy społecznej było ubóstwo i bezrobocie. Inne, mniej częste powody, przyznania świadczeń przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej to: bezdomność, niepełnosprawność, długotrwała lub ciężka choroba, bezradność w sprawach prowadzenia gospodarstwa domowego i sprawach opiekuńczo- wychowawczych oraz zdarzenia losowe.

Wykres 1. Udział osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem



Źródło: Dane Urzędu Statystycznego w Białymstoku za 2019 r.

1.2.Kapitał gospodarczy

W gminie Filipów w roku czerwcu 2023 w rejestrze REGON zarejestrowanych było 224 podmiotów gospodarki narodowej, z czego 183 stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. W 2022 r. zarejestrowano 9 nowych przedsiębiorców, a 10 przedsiębiorców wykreślono z centralnej ewidencji działalności gospodarczej. Przedmiot działalności wyrejestrowanych jak i nowo powstałych podmiotów to głównie roboty budowlane i handel. Na przestrzeni lat 2009-2022 najwięcej (25) podmiotów zarejestrowano w roku 2019, a najmniej (9) w roku 2022. W tym samym okresie najwięcej (23) podmiotów wykreślono z rejestru REGON w 2010 roku, najmniej (5) podmiotów wyrejestrowano

natomiast w 2018 roku. Według danych z rejestru REGON wśród spółek w gminie Filipów najwięcej (6) jest stanowiących spółki handlowe.

Analizując rejestr pod kątem liczby zatrudnionych pracowników można stwierdzić, że najwięcej (219) jest mikro-przedsiębiorstw, zatrudniających 0 - 9 pracowników. 3,1% (7) podmiotów jako rodzaj działalności deklaruowało rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo, jako przemysł i budownictwo swój rodzaj działalności deklaruowało 33,5% (75) podmiotów, a 63,4% (142) podmiotów w rejestrze zakwalifikowana jest jako pozostała działalność. Wśród osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w gminie Filipów najczęściej deklarowanymi rodzajami przeważającej działalności są budownictwo oraz handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle .

Tabela 2 Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON według grup rodzajów działalności PKD - stan na czerwiec 2023 r.

Podmioty wg grup rodzajów działalności PKD 2021	
Ogółem	224
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	7
Przemysł i budownictwo	75
Pozostała działalność	142

Źródło: Dane GUS

Udział poszczególnych klas bonitacji gruntów ornych na terenie Gminy Filipów przedstawia się następująco:

- klasa IIIB - 0,6%;
- klasa IVa - 15,9%;
- klasa IVb - 42,9%;
- klasa V - 26,1%;
- klasa VI - 14,1%;
- klasa VIRz - 0,4%.

Wskaźnik bonitacji jakości i przydatności rolniczej gleb dla obszaru Gminy Filipów wynosi 41,9 pkt. Warunki agroklimatyczne w gminach powiatu suwalskiego są zróżnicowane i w skali punktowej wahają się od 6,4 pkt. w Gminie Raczek do 3,2 pkt. w Gminie Przerośl, a dla Gminy Filipów bonitacja agroklimatu wynosi 3,8 pkt.

Zgodnie z danymi GUS pochodzącymi z Powszechnego Spisu Rolnego z 2020 r. na terenie Gminy Filipów działa 643 gospodarstw rolnych. Dominują gospodarstwa powyżej 15 ha

stanowiące 34,75% ogółu gospodarstw. Szczegółowe dane na temat liczby gospodarstw na terenie gminy zawartej poniższej tabeli.

Tabela 3 Liczba gospodarstw rolnych na terenie Gminy Filipów

Grupa obszarowa	Liczba gospodarstw	Odsetek gospodarstw
do 1 ha włącznie	3	0,5 %
1 - 5 ha	137	21,30%
5 - 10 ha	119	18,60 %
10 - 15 ha	107	16,70 %
15 ha i więcej	277	42,90%

Źródło: Dane GUS

Produkcja rolnicza na obszarze Gminy Filipów ma charakter wielokierunkowy, mało wyspecjalizowany. Rolnicy produkują głównie na potrzeby funkcjonowania gospodarstwa oraz zaspokojenie potrzeb rodziny. Produkcja roślinna jest w wielu przypadkach ukierunkowana na potrzeby produkcji zwierzęcej. W produkcji roślinnej przeważa uprawa zbóż: mieszanek zbożowych, pszenżyta, pszenicy oraz jęczmienia, zaś w produkcji zwierzęcej hodowla bydła mlecznego i mięsnego oraz trzody chlewnej. Duże znaczenie odgrywa produkcja pasz zielonych, stanowiąca bazę dla rozwoju hodowli bydła i mleczarstwa.

1.3.Kapitał środowiskowy

Położenie gminy Filipów na pojezierzu Suwalskim powoduje, że jest to teren silnie urzeźbiony z dużą ilością jezior różnej wielkości i kształtu. Najwyższe wzniesienie terenu występuje w północnej części gminy i wynosi 254m n.p.m., najniższy punkt występuje w okolicy jeziora Garbas i wynosi 164m n.p.m., max deniwelacja wynosi 90 m. Krajobrazowo jest to obszar o bezładnie rozrzuconych wzgórzach i lokalnych głębokich zagłębieniach bezodpływowych.

Gmina Filipów posiada więc naturalne warunki dla rozwoju turystyki i rekreacji. Tereny położone nad jeziorami nie są zainwestowane w urządzenia turystyczno-wypoczynkowe. Z powyższych danych wynika, że podstawowym kierunkiem rozwoju gminy jest rolnictwo, głównie hodowla, której bazą są istniejące użytki zielone, łąki i pastwiska. Pastwiska występują na zboczach o dużych nachyleniach w zachodniej części gminy, są czynnikiem ograniczającym procesy erozyjne, stanowią zarazem podstawową bazę dla hodowli. Funkcją dodatkową jest rekreacja związana z rzeką Rospudą.

1.4.Kapitał infrastrukturalny

Infrastruktura drogowa

Gmina Filipów posiada dość dobrze rozwiniętą sieć dróg publicznych, ponieważ przez jej teren przebiegają:

- droga wojewódzka nr 652 Kowale Oleckie – Suwałki o długości na terenie gminy: 19,744 km;
- drogi powiatowe o łącznej długości 75,230 km;
- drogi gminne o łącznej długości 105,173 km.

Przez teren gminy nie przebiega linia kolejowa ani drogi wyższego rzędu.

Większość dróg stanowiących sieć drogową Gminy Filipów nie odpowiada wymaganiom określonym w przepisach prawa dla dróg publicznych, charakteryzuje się niewystarczającymi parametrami technicznymi w stosunku do określonych w nich wymogów. Większa część dróg posiada nawierzchnię żwirową, co powoduje, że możliwość poruszania się tymi szlakami komunikacyjnymi jest bardziej uzależniona od warunków atmosferycznych niż ma to miejsce w przypadku dróg asfaltowych.

W związku z tym niezbędne jest podjęcie działań mających na celu poprawę standardu technicznego dróg publicznych, zapewniającą poprawę jakości dróg i bezpieczeństwa ruchu drogowego. W tym celu niezbędne jest dokonanie budowy, przebudowy rozbudowy i modernizacji istniejących dróg publicznych stanowiących sieć komunikacyjną gminy.

Przez teren gminy nie przebiegają drogi krajowe ani linie kolejowe.

Ujęcia wody

System zaopatrzenia w wodę gminy Filipów oparty jest na ujęciach wód podziemnych z czwartorzędowego poziomu wodonośnego. Woda pobierana jest ze studni wierconych i kopanych. Woda używana jest do celów socjalno - bytowych, rolniczych, produkcyjnych i usługowych. Można wyróżnić trzy grupy ujęć wody:

- indywidualne w gospodarstwach domowych, w tym w gospodarstwach rolnych;
- zakładowe;
- gminne
- zbiorowego zaopatrzenia mieszkańców gminy.

Na terenie gminy Filipów znajdują się trzy hydrofornie: w Czarnym 45A, w Starych Motulach 7A i w Filipowie na ul. Jordyka 2.

Sieć wodociągowa

Aktualnie długość sieci wodociągowej w gminie Filipów na dzień 31 grudnia 2022 r. wynosi ok. 138,856 km., liczba przyłączy do sieci wodociągowej od budynków mieszkalnych i zbiorowego zaopatrzenia ludności wynosi 1121 sztuk. W 2022 r. wykonano 20 nowych podłączeń do sieci wodociągowej.

Część odbiorców mieszkających we wsi Jemieliste i Piecki podłączona jest do sieci wodociągowej Gminy Przerośl- hydrofornia Śmieciuchówka. Obsługą wodociągu zajmuje się Optima Spółka z o. o. w Olecku ul. Aleja Zwycięstwa 6.

Gospodarka ściekowa

Na obszarze gminy istnieją trzy czyszczalnie ścieków. Dwie w Filipowie i jedna, druga w Garbasie Drugim oraz 12 przepompowni ścieków. Przy gminnej oczyszczalni w Filipowie znajduje się punkt zlewny.

Oczyszczalnia ścieków: biologiczno - mechaniczna typu SBR, o wydajności ok. 228 m³/dobę. Rodzaj ścieków - bytowe z terenu gminy Filipów (założenia inwestycyjne szacowały zamieszkanie gminy przez ok. 4600 osób, w tym 1800 w Filipowie). Odbiornikiem ścieków oczyszczonych jest rzeka Rospuda.

Druga oczyszczalnia w Filipowie jest własnością Spółdzielni Mleczarskiej. Oczyszcza ona ścieki produkcyjne tej spółdzielni oraz częściowo pełni rolę oczyszczalni gminnej. Jest to oczyszczalnia mechaniczno-biologiczną z osadem czynnym. Jej przepustowość wynosi Q śr. = 800 m³/dobę. Oczyszczalnia w Garbasie Drugim jest własnością Spółdzielni Mieszkaniowej „Drozd”. Oczyszcza ona ścieki z budynków mieszkalnych. Obciążona jest w ok. 60%. W Mieruniszkach z budynków mieszkalnych należących do Spółdzielni Mieszkaniowej „Drozd” ścieki odprowadzane są do oczyszczalni ścieków w Kowalach Oleckich, leżących w sąsiedniej gminie.

W pozostałych wsiach ścieki odprowadzane są do szamb i przydomowych oczyszczalni ścieków, a następnie dowożone beczkowozami do oczyszczalni ścieków lub wylewane na własne pola rolników. Sieć kanalizacyjna na terenie gminy rozwinięta jest w dobrym stopniu. Długość sieci kanalizacyjnej będącej własnością gminy Filipów wynosi ok. 15,6 km, ilość przyłączy kanalizacyjnych wynosi 360 sztuk.

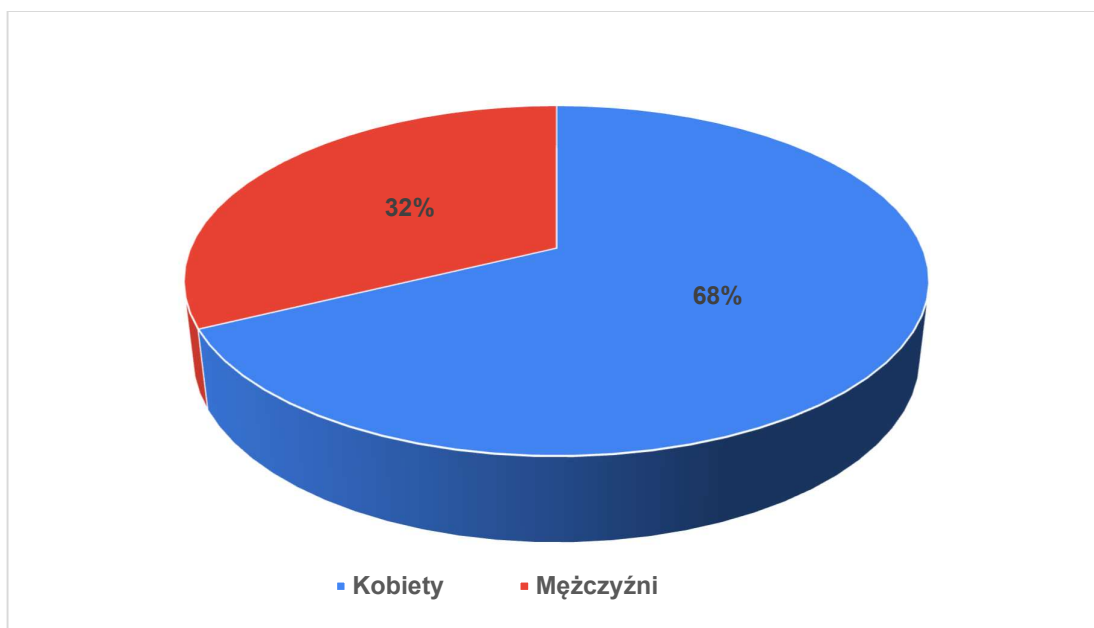
System gazowniczy i ciepłowniczy

Na terenie gminy nie ma systemu gazowniczego - sieciowego. Dostawa gazu do wszystkich odbiorców odbywa się tylko w postaci gazu butlowego. Ze względu na fakt, że gaz dostarczany jest przez prywatnych przewoźników trudno jest ustalić ilości zużywanego gazu. Nie ma systemu ciepłowniczego, każde zabudowanie korzysta z własnego źródła ciepła.

1.5.Podsumowanie analizy i diagnozy

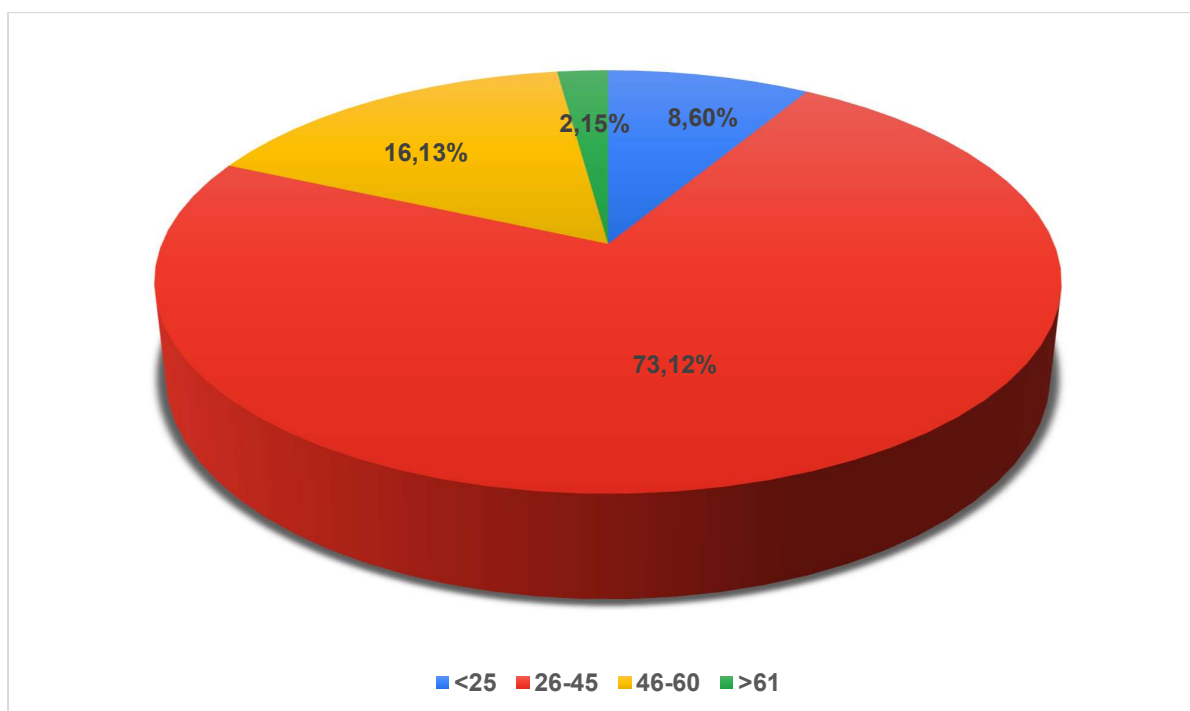
W ramach prac nad przygotowaniem Strategii Rozwoju Gminy Filipów wśród mieszkańców analizowanej jednostki samorządu terytorialnego zostało przeprowadzone badanie ankietowe. Ankieta była dostępna za pośrednictwem strony internetowej oraz była możliwość stacjonarnego wypełnienia ankiety w Urzędzie Gminy. Struktura ankietowanych z uwzględnieniem ich płci, wieku i statusu zawodowego została zaprezentowana na wykresach. Wynika z nich, że wśród osób biorących udział w badaniu przeważały kobiety, które stanowiły 32 % ankietowanych. Biorąc pod uwagę wiek- przeważały osoby w przedziale 26-45 lat. Analizując dane dotyczące statusu zawodowego należy stwierdzić, że największa ilość ankietowanych posiadała status pracownika.

Wykres 2. Płeć ankietowanych



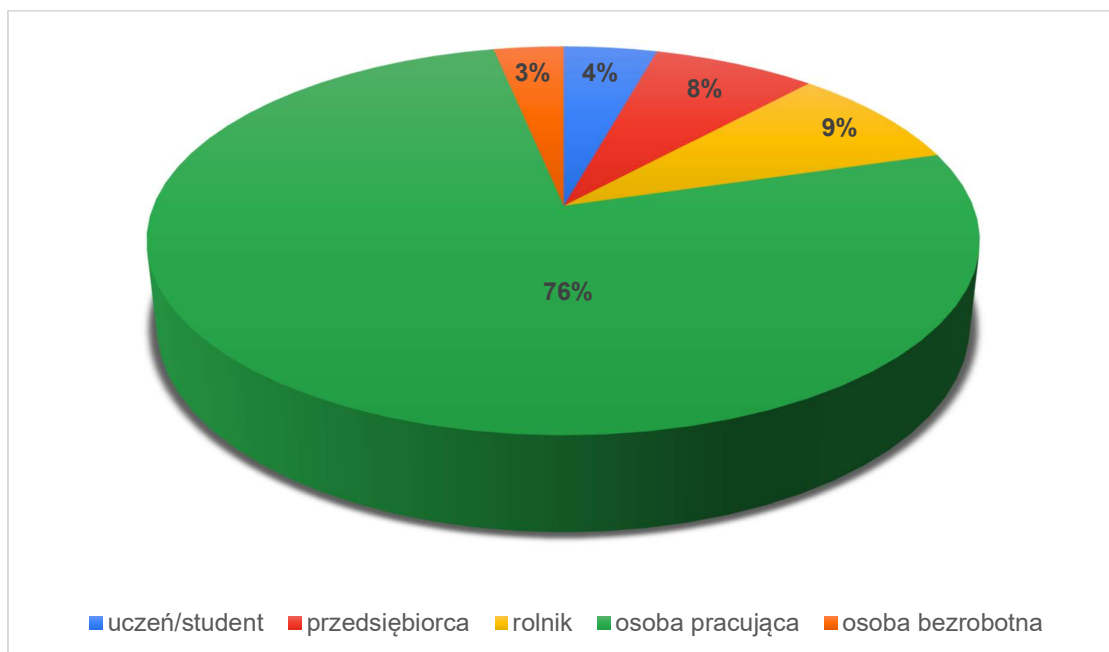
źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonego badania ankietowego.

Wykres 3. Wiek ankietowanych



źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonego badania ankietowego

Wykres 4. Status zawodowy respondentów



źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonego badania ankietowego

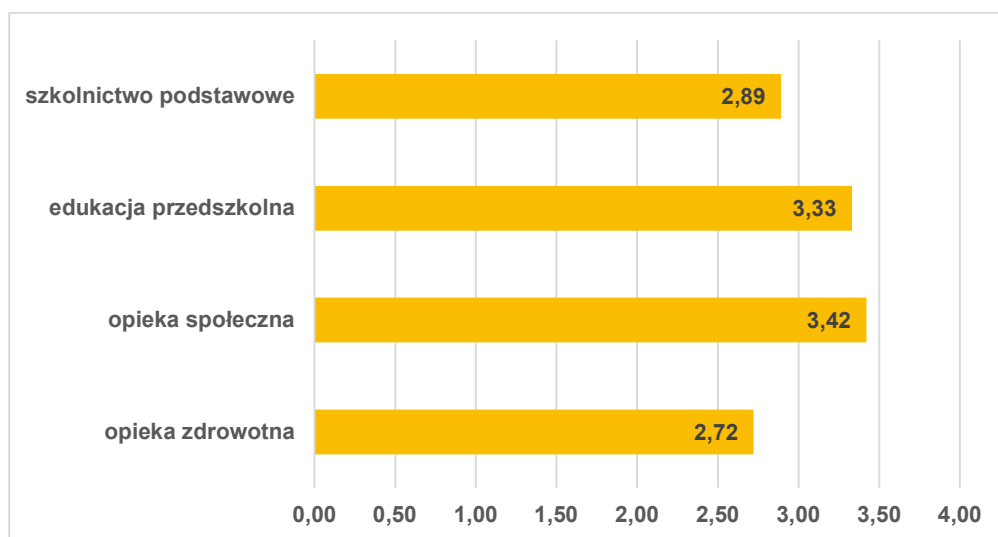
Ankietowani nisko ocenili poziom opieki zdrowotnej na terenie gminy. Poziom opieki zdrowotnej został oceniony na 2,72 pkt. Krytycznie w tym aspekcie wypowiedziały się zwłaszcza kobiety biorący udział w ankiecie (14 % z nich wskazało 1 pkt.).

Poziom opieki społecznej w Gminie Filipów został oceniony na 3,43 pkt, co wskazuje na pozytywne postrzeganie tej sfery działalności przez mieszkańców. Ten aspekt funkcjonowania gminy także został najlepiej oceniony przez osoby w wieku 26-45 lat.

Poziom szkolnictwa podstawowego został oceniony na 2,89 pkt. Pozytywnie został oceniony przez 24 % ankietowanych – 4 pkt. oraz przez 13 % ankietowanych, którzy przyznali 5 pkt. Niemal co trzeci respondent ocenił poziom szkolnictwa podstawowego na 2 pkt. Najbardziej krytyczne w tym aspekcie były kobiety w przedziale wiekowym 26-45lat.

Poziom edukacji przedszkolnej został oceniony na poziomie 3,33 pkt. Pozytywnie edukację przedszkolną oceniali kobiety i mężczyźni w wieku 26-45 lat. Blisko 37 % respondentów oceniło jakość edukacji przyznając 4 i 5 pkt.

Wykres 5. Ocena poziomu podstawowych usług w Gminie Filipów

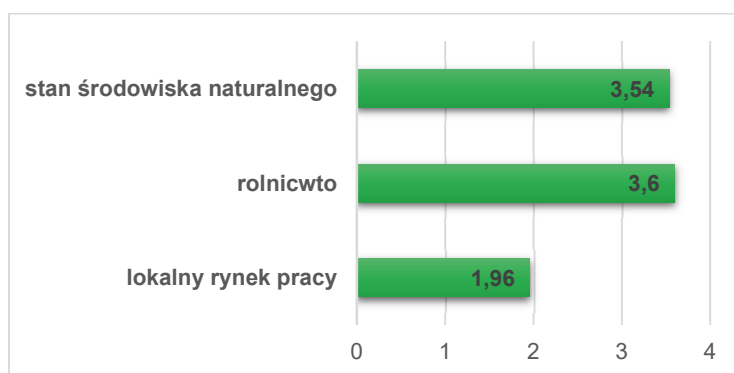


źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonego badania ankietowego

W sferze gospodarczej ankietowani najlepiej ocenili rolę działalności rolniczej w perspektywie rozwoju gminy (średnia ocena 3,6 pkt). Biorąc pod uwagę rolniczy charakter

terenu, nie powinno dziwić takie ukierunkowanie wypowiedzi mieszkańców. Stan środowiska naturalnego również został pozytywnie oceniony przez respondentów. Ponad 47 % osób biorących udział w ankiecie oceniło stan środowiska na 4 pkt. Pozytywnie stan środowiska naturalnego w większości oceniały kobiety w wieku 26-45 lat oraz 46-60 lat. Respondenci nisko ocenili możliwość podjęcia pracy na terenie gminy - 1,96 pkt. Brak możliwości zatrudnienia wskazało 73 % osób, wśród których najbardziej licznymi grupami są kobiety i mężczyźni w przedziale wiekowym 26-45 lat.

Wykres 6. Ocena warunków funkcjonowania Gminy Filipów – gospodarka i środowisko

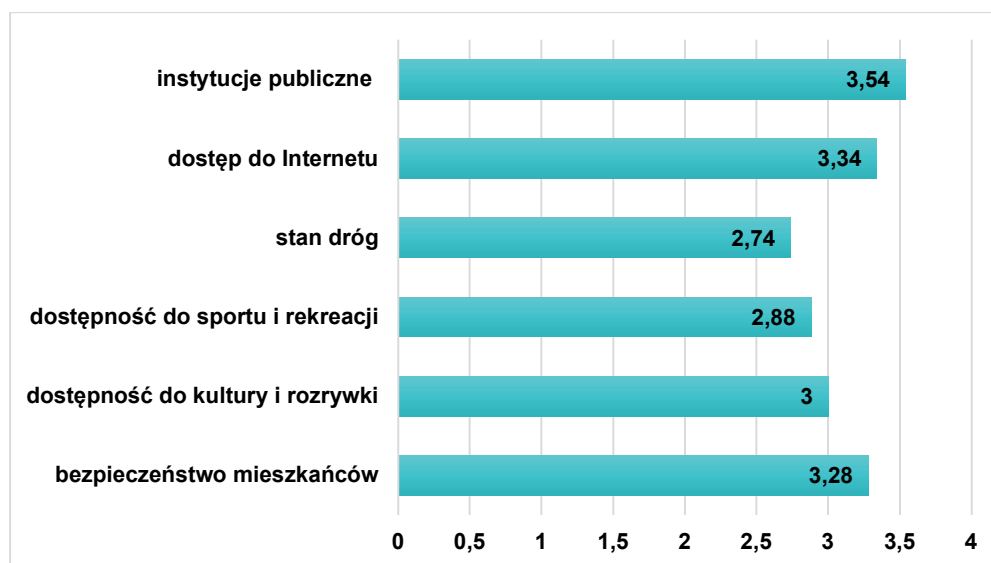


źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonego badania ankietowego

Respondenci pozytywnie ocenili instytucje publiczne i infrastrukturę. Niemal co trzeci ankietowany ocenił jakość instytucji publicznych na 4 pkt. Poziom dostępu do Internetu oraz bezpieczeństwa mieszkańców został oceniony na ponadprzeciętny. Prawie połowa ankietowanych oceniła jakość Internetu na 4 i 5 pkt. Dostęp do kultury i rozrywki został oceniony na 3,0 pkt. Może to oznaczać, że mieszkańcy gminy uznają obecny poziom kultury i rozrywki za niewystarczający i chcieliby go zwiększyć.

Największy problem gminy w obszarze infrastruktury technicznej mieszkańcy Gminy Filipów wskazali jakość dróg (2,74 pkt.). Co czwarty ankietowany przyznał tylko 2 pkt., ale mimo to 18 % badanych osób przyznało 4 pkt. Nisko również ankietowani ocenili dostępność do sportu i rekreacji (2,88 pkt.). Blisko 45 % ankietowanych osób oceniła poziom dostępu do sportu i rekreacji na 3 pkt.

Wykres 7. Ocena warunków funkcjonowania Gminy Filipów: infrastruktura i kultura



źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonego badania ankietowego

W ankiecie pojawiło się również pytanie o największe atuty gminy Filipów. Wśród ankietowych najczęściej pojawiły się trzy odpowiedzi:

- dogodne położenie komunikacyjne;
- rozwijający się sektor turystyki;
- korzystne warunki dla rozwoju rolnictwa, w tym rolnictwa ekologicznego.

Ankieta pozwoliła wyłonić jakie działania na rzecz rozwoju gminy należy uznać jako priorytetowe. Respondenci wskazali na:

- poprawę stanu infrastruktury drogowej (remonty i budowa dróg, chodników, ścieżek rowerowych);
- wspieranie rozwoju lokalnego przetwórstwa rolno-spożywczego;
- poprawa jakości obsługi medycznej;
- wsparcie aktywności gospodarczej, zawodowej, społecznej i kulturalnej mieszkańców;
- budowę/utworzenie żłobka.

Ankietowani wyłoni trzy branże na terenie Gminy z największym potencjałem rozwojowym. Wszystkie wymienione branże związane są z szeroko pojętym rolnictwem:

- turystyka/agroturystyka;
- hodowla zwierząt;
- przetwórstwo rolno-spożywcze.

Respondenci wskazali również jakie cechy gminy powinno uznać za flagowe i być wizytówką gminy. Najczęściej wskazywano na:

- dogodne warunki do turystyki i agroturystyki;
- rozwiniętą gospodarkę z wykształconymi specjalizacjami;
- aktywnych obywateli identyfikujący się z miejscem zamieszkania.

Podsumowanie

Przedstawiony materiał badawczy zawiera informacje odnośnie opinii mieszkańców Gminy Filipów w wielu ważnych dla niej kwestiach. Głównym celem badania było zweryfikowanie poglądów mieszkańców na temat funkcjonowania kluczowych obszarów gminy oraz poznanie oczekiwań co do jej przyszłości. Badanie dostarcza materiałów diagnostycznych, jak również inspiracji w kontekście definiowania kierunków rozwoju gminy, które zostaną wykorzystane w ramach dalszych prac nad konstruowaniem Strategii Rozwoju Gminy Filipów na lata 2024-2030.

2. Model Struktury Funkcjonalno-Przestrzennej

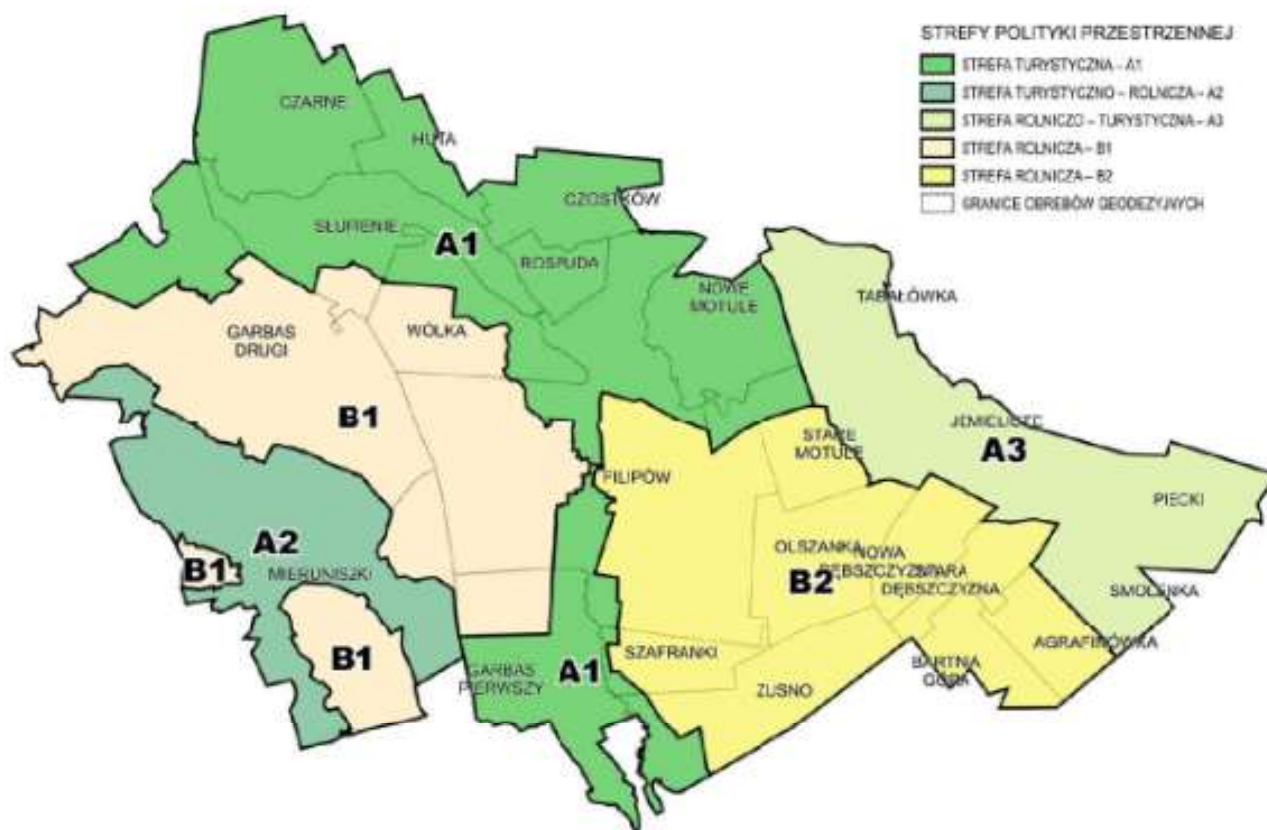
2.1. Struktura funkcjonalno-przestrzenna i kierunki zagospodarowania

Model struktury funkcjonalno-przestrzennej został opracowany w oparciu o uchwalone przez Radę Gminy Filipów Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego. Zgodnie ze Studium, gmina została podzielona na 5 stref funkcjonalno-przestrzennych związanych z turystyką i rolnictwem:

1. STREFA TURYSTYCZNA – A1;
2. STREFA TURYSTYCZNO-ROLNICZA – A2;
3. STREFA ROLNICZO - TURYSTYCZNA – A3;
4. STREFA ROLNICZA – B1;

5. STREFA ROLNICZA – B2.

Rys. 2. Strefy polityki przestrzennej gminy Filipów określone w studium uwarunkowań i kierunków zagospodar



źródło: Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Filipów

Określone kierunki zagospodarowania dla poszczególnych wyróżnionych obszarów rozwojowych, w zależności od istniejącego zagospodarowania, potrzeb inwestycyjnych i wskazanych potrzeb, mogą być wzbogacone o tereny o innym przeznaczeniu, niekolidującym ze wskazanymi potrzebami, stanowiące ich uzupełnienie.

Strefa Turystyczna (A1) związana jest z Doliną Rospudy i w całości leży w strefie obszarze chronionego krajobrazu „Dolina Błędzianki” oraz w części w granicach obszaru „Dolina Rospudy”. Z uwagi na cenny przyrodniczo, krajobrazowo i kulturowo teren istnieją tu dobre warunki rozwojowe, chociaż rygory ochrony obiektów przyrodniczych i kulturowych stwarzają pewne ograniczenia. Obszar ten skupia zdecydowaną większość ludności, mieszkań oraz obiektów usługowych i produkcyjnych gminy.

Strefa turystyczno - rolnicza (A2) - Strefa związana jest z jez. Mieruńskim Wielkim położonym w zachodniej części gminy i większości stanowi obszar chronionego krajobrazu na Obszarze Chronionego Krajobrazu „Dolina Rospudy”. W skład strefy wchodzi części obrębów sołectwa: Mieruniszki i część Garbas Drugi. Obszar strefy A2 obejmuje: Jezioro Mieruńskie Wielkie, Mieruńskie Małe, obszary istniejącego zainwestowania z preferencją do rozwoju turystyki i rolnictwa ekologicznego, turystyczne szlaki piesze, obszar leśny sołectwa: Mieruniszki, część Garbas Drugi.

Strefa rolniczo- turystyczna (A3) położona jest w otoczeniu jez. Jemieliście, skupiając w przeważającej części tereny rolnicze. Znaczny jest obszar chronionego krajobrazu wokół jeziora Jemieliście oraz na Obszarze Chronionego Krajobrazu „Pojezierze Północnej Suwalszczyzny”. W skład strefy wchodzi sołectwa: Jemieliście, Piecki, Smoleńka, Tabałówka, Stara Dębszczyzna.

Strefa rolnicza (B1) to głównie tereny rolnicze o stosunkowo dobrych glebach, przeważają grunty orne i użytki zielone kl. IV i IIIb. W związku z tym działają tu duże gospodarstwa rolne nastawione na produkcję zbóż oraz hodowlę bydła mlecznego, trzody chlewnej i drobiu. W skład tego terenu wchodzi części sołectw: Garbas Drugi, Wólka, Supienie, Filipów Czwarty i Filipów Pierwszy oraz część wsi gminnej - Filipowa. Stosunkowo słabe jest wyposażenie tego obszaru w obiekty usługowe i turystyczne. Obszar strefy B1 obejmuje: obszary istniejącego zainwestowania z preferencją do rozwoju turystyki i rolnictwa ekologicznego, obszar leśny, turystyczne szlaki piesze i rowerowe lokalne, sołectwa: w części miejscowość gminna Filipów, Garbas Drugi, Wólka, Supienie, Filipów IV Czwarty i Filipów Pierwszy, Mieruniszki poza granicami obszarów chronionego Krajobrazu.

Strefa rolnicza (B2) związana jest z doliną rzeki Zuśnianki, stanowiącą ciąg ekologiczny i zarazem obszar chronionego krajobrazu. Obok znacznych terenów chronionych występują tu duże obszary użytków zielonych i gruntów ornych o dość dobrych glebach (kl.IV), które stanowią podstawę do zagospodarowania rolniczego. Obszar strefy B2 obejmuje: dolinę rzeki Zuśnianki, obszary istniejącego zainwestowania z preferencją do rozwoju turystyki i rolnictwa Ekologicznego, obszar leśny, turystyczne szlaki piesze i rowerowe lokalne, sołectwa: Nowa Dębszczyzna, Stara Dębszczyzna, Agrażynówka, Bartnia Góra, Zusno, Olszanka, Szafranki, Stare Motule, część Filipowa.

Celami zagospodarowania przestrzennego dla wszystkich wyznaczonych stref jest:

- wyznaczenie obszarów rozwojowych jako kompleksów terenów przeznaczonych do zabudowy oraz terenów chronionych, pozostających jako niezabudowane - w celu stworzenia zrównoważonej całości, przyjaznej człowiekowi i innym mieszkańcom ekosystemu;
- uporządkowanie układu funkcjonalno-przestrzennego terenów wsi;
- ochrona walorów przyrodniczych, krajobrazowych i kulturowych;
- eksponowanie walorów krajobrazowych na potrzeby turystyki;
- modernizacja sieci komunikacyjnej;
- zaspokojenie potrzeb mieszkańców i potencjalnych inwestorów w zakresie usług infrastruktury technicznej i społecznej.

Strefy podzielone są na poszczególne obszary wyróżnionego rozwoju, w których wyróżnia się następujące kierunki zagospodarowania na potrzeby:

- zabudowy zagrodowej i mieszkaniowej jednorodzinnej,
- zabudowy pensjonatowej i rekreacji indywidualnej
- zabudowy mieszkalnej o działalności gospodarczej związanej z agroturystyką,
- sportu i rekreacji oraz usług turystycznych,
- zabudowy przemysłowo-usługowej,
- modernizacji i uzupełnienia dróg publicznych dróg wewnętrznych wraz z budową parkingów,
- budowy i modernizacji ciągów pieszych i pieszo-rowerowych,
- budowy bazy spływów kajakowych krajowym szlakiem wodnym rzeki Rospudy,
- budowy obiektów obsługi produkcji w gospodarstwach rolnych,
- zalesienia i urządzania terenów zieleni;
- zagospodarowania regionalnych szlaków turystyki pieszej;
- modernizacji i rozbudowy sieci wodociągowej,
- budowy sieci kanalizacji sanitarnej.

2.2.Obszar strategicznej interwencji

Wewnątrz przewidzianych stref polityki przestrzennej nie przewiduje się specjalnych obszarów strategicznej interwencji. W Strategii Rozwoju Województwa Podlaskiego 2030 zostały

wyróżniono także obszary strategicznej interwencji istotne z punktu widzenia rozwoju regionu, takie jak: Białystok i jego obszar funkcjonalny, ośrodki subregionalne, miasta powiatowe oraz obszary wiejskie, w tym cenne przyrodniczo.

Gmina Filipów w Strategii Rozwoju Województwa Podlaskiego 2030 została wymieniona jako obszar zagrożony trwałą marginalizacją. To zróżnicowany przestrzennie pod względem poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego, jak i funkcji gospodarczych skupisko gmin wiejskich i powiązanych z nimi funkcjonalnie małych miast, w których nastąpiła kumulacja negatywnych zjawisk społecznych i ekonomicznych. Gmina Filipów została zakwalifikowana jako obszar kumulacji problemów społecznych.

Planowana interwencja na obszarach zmarginalizowanych powinna prowadzić do osiągnięcia konkretnych celów, takich jak: rozwój lokalnych firm, wzrost liczby miejsc pracy, wzrost dochodów mieszkańców, wzrost bazy dochodowej samorządów terytorialnych.

Interwencja będzie oparta na inicjatywach lokalnych i wspieraniu kapitału społecznego. Władze regionu będą starały się chronić środowisko i wartości krajobrazowe, ale również wspierać przedsiębiorczość na terenach wiejskich. Postulowane kierunki rozwoju, to: turystyka kwalifikowana, ekoturystyka, produkcja żywności wysokiej jakości oraz rolnictwo ekologiczne i zrównoważone.

2.3. Ustalenia i rekomendacje dla polityki przestrzennej

Do najważniejszych uwarunkowań rozwoju przestrzennego Gminy Filipów należy zaliczyć:

- cenne walory przyrodnicze i krajobrazowe;
- cenne walory kulturowe i historyczne;
- wykształcone centrum gminne, istniejąca infrastruktura społeczna i techniczna;
- istniejący stan zainwestowania;
- koncentracja obszarów atrakcyjnych turystycznie;
- możliwość rozwoju turystyki kwalifikowanej, całorocznej pobytowej i agroturystyki;
- rozwój infrastruktury obsługującej szlaki turystyczne;
- niski stopień zanieczyszczenia, dewastacji i przekształcenia środowiska przyrodniczego;

- brak obiektów uciążliwych dla środowiska przyrodniczego;
- możliwość prowadzenia intensywnej produkcji roślinnej i zwierzęcej;
- możliwość prowadzenia produkcji zdrowej żywności;
- dobra dostępność komunikacyjna, położenie w ciągu drogi wojewódzkiej, gęsta sieć dróg
- powiatowych i gminnych;
- lokalizacja istniejących elektrowni wiatrowych (7 sztuk);
- istniejąca infrastruktura wodociągowa, kanalizacyjna, energetyczna, telekomunikacyjna;
- obowiązuje miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego;
- planowana budowa obwodnicy Filipowa;
- kapitał ludzki.

W związku z powyższym formułowane są następujące rekomendacje dla polityki przestrzennej:

1. Tworzenie warunków do kształtowania przejrzystej struktury przestrzennej miejscowości poprzez modernizację istniejących obiektów i przeznaczenie wolnych terenów pod nowe obiekty usługowe, użyteczności publicznej, rekreacyjne i komunikacyjne;
2. Porządkowanie zagospodarowania terenów zabudowy zagrodowej i jednorodzinnej, usługowej i produkcyjnej na obszarze gminy, ze szczególnym uwzględnieniem terenów w najważniejszych ciągach komunikacyjnych i głównych ulicach (drogach wiejskich);
3. Utrzymanie harmonijnego krajobrazu otwartego na obszarach najbardziej atrakcyjnych krajobrazowo, architektonicznie i kulturowo;
4. Racjonalne wykorzystanie walorów przyrodniczych, kulturowych i krajobrazowych środowiska na obszarze gminy poprzez preferencje dla zagospodarowania turystycznego, krajoznawczego, rekreacyjnego i wypoczynkowego;
5. Tworzenie warunków do atrakcyjnego zagospodarowania otoczenia jezior, rzek i obszarów leśnych oraz atrakcyjnych obiektów kulturalno - historycznych i architektonicznych;
6. Utrzymanie budynków i terenów je otaczających w dobrym stanie technicznym i estetycznym (elewacje budynków, tereny zieleni, przestrzenie publiczne, miejsca wypoczynku, gier i zabaw, ulice i ciągi piesze, parkingi itp.);.

7. Przestrzeganie obowiązujących przepisów prawa odnośnie zachowania ładu przestrzennego, architektonicznego, ochrony wartości kulturowych i przyrodniczych;
8. Udział społeczności lokalnych w organizacji i finansowaniu przedsięwzięć na rzecz poprawy ładu przestrzennego w poszczególnych miejscowościach wiejskich.

2.4. Efekty przestrzenne realizacji inwestycji

Oczekuje się, że realizacja Strategii, w tym w zakresie polityki przestrzennej, pozwoli osiągnąć następujące efekty:

1. Rozwój turystyki przy poszanowaniu walorów przyrodniczych gminy.
2. Rozwój funkcji usługowej, kulturalnej, rekreacyjnej i komunikacyjnej gminy Filipów.
3. Utrzymanie i dalsze kreowanie harmonii i ładu przestrzennego.
4. Utrzymanie walorów krajobrazowych i przyrodniczych na terenie gminy.
5. Poprawa jakość życia mieszkańców.
6. Uruchomienie terenów przemysłowych, usługowych w bezpośrednim sąsiedztwie obwodnicy Filipowa.
7. Ochronę i racjonalną eksploatację złóż kruszywa naturalnego.
8. Umożliwienie rozwoju OZE na terenie gminy.
9. Zatrzymanie odpływu ludności z gminy Filipów.

3. Analiza SWOT Gminy Filipów

Wszystkie czynniki, zjawiska i procesy wpływające na skalę oraz tempo rozwoju społeczno – gospodarczego danej jednostki samorządowej można podzielić na zewnętrzne (zmiany zachodzące w otoczeniu) i wewnętrzne. Klasycznym narzędziem stosowanym od wielu lat w analizie strategicznej jest zestawienie mocnych i słabych stron analizowanego podmiotu oraz określenie jego szans i zagrożeń rozwojowych w tzw. analizie SWOT

. Przyjęta metoda pozwala na zebranie i uszeregowanie (usystematyzowanie) informacji o potencjale rozwojowym gminy oraz o dostrzeganych barierach. Jednocześnie, zwraca uwagę na pojawiające się zewnętrzne szanse i zagrożenia. W opracowaniu skoncentrowano się na ocenie wewnętrznych zasobów (na podstawie przytoczonych wyżej najważniejszych problemów w gminie) gminy, atutów i problemów, a także relacji między tymi elementami. Gmina nie jest samoistnym tworem, lecz funkcjonuje w określonym otoczeniu, które tworzą

inne jednostki samorządowe, administracja rządowa i służby administracji specjalnych oraz ich wzajemne powiązania o charakterze społecznym, ekonomicznym, organizacyjnym czy środowiskowym. Uwarunkowania zewnętrzne, które pozostają niezależne od decyzji władz lokalnych, w istotny sposób determinują rozwój danej społeczności, a wpływ ten może być pozytywny lub negatywny. Władze gminy mogą jedynie monitorować zmiany zachodzące w jej otoczeniu, co pozwoli na identyfikację istniejących oraz przyszłych szans i zagrożeń rozwoju i zminimalizuje wpływ ewentualnych, negatywnych skutków. Znajomość uwarunkowań gminy umożliwi podjęcie działań sprzyjających rozwojowi potencjału lokalnego i wykorzystaniu nadarzających się okazji.

Analizie poddano priorytetowe obszary funkcjonowania gminy, a mianowicie: gospodarkę, przestrzeń, środowisko i społeczność. W pierwszej kolejności, zestawiono najważniejsze silne i słabe strony Gminy Filipów. Są to czynniki o charakterze wewnętrznym, można zatem powiedzieć, iż są one zależne od poczynąń społeczności lokalnej i władz gminnych. Ta część analizy stara się w sposób syntetyczny odpowiedzieć na pytanie „Co mamy?”

Tabela 4 Analiza SWOT dla gminy Filipów (mocne i słabe strony)

Mocne strony	Słabe strony
<ol style="list-style-type: none"> 1. Atrakcyjne przyrodniczo tereny gminy; 2. Dogodny układ komunikacyjny; 3. Korzystne warunki środowiska naturalnego sprzyjające rozwojowi usług turystycznych, agroturystycznych i produkcji zdrowej żywności; 4. Walory turystyczne i rekreacyjne gminy stwarzające podstawy do realizacji turystyki aktywnej; 5. Występowanie obszarów chronionego krajobrazu i rezerwatów; 6. Rozległe kompleksy leśne, liczne jeziora oraz możliwość ich turystycznego wykorzystania; 7. Możliwość dywersyfikacji działalności rolniczej w kierunku agroturystyki, której sprzyjają warunki przyrodnicze i kulturowe; 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Niezadowalający stan techniczny dróg; 2. Niski poziom estetyki miejscowości, infrastruktury, parku, skate-parku, plaż, placów zabaw, itp. 3. Małe zainteresowanie ze strony inwestorów zewnętrznym uruchamianiem działalności gospodarczej; 4. Małe zróżnicowanie prowadzonej na terenie gminy działalności gospodarczej, ograniczona możliwość zatrudnienia; 5. Zmniejszanie się zasobów ludzkich (spadające tempo przyrostu naturalnego, ujemne saldo migracji); 6. Spadek liczby ludności w wieku przedprodukcyjnym przy jednoczesnym

<p>8. Bardzo dobry stan środowiska naturalnego;</p> <p>9. Możliwość rozwoju produkcji żywności ekologicznej;</p> <p>10. Obecność wyspecjalizowanych gospodarstw rolnych;</p> <p>11. Wysoki stopień zwodociągowania gminy;</p> <p>12. Rozbudowana sieć kanalizacyjna na terenie ośrodka gminnego;</p> <p>13. Dostęp do infrastruktury telekomunikacyjnej;</p> <p>14. Dobrze rozwinięte szkolnictwo przedszkolnego;</p> <p>15. Nowoczesna oczyszczalnia ścieków i stacje uzdatniania wody;</p> <p>16. Wysoki poziom bezpieczeństwa i porządku publicznego;</p> <p>17. Wysoka jakość usług publicznych</p>	<p>wzroście liczby ludności w wieku poprodukcyjnym;</p> <p>7. Pogarszająca się sytuacja dochodowa dużej liczby ludności gminy;</p> <p>8. Niewystarczająca promocja walorów gminy;</p> <p>9. Słabo rozwinięta baza noclegowa oraz gastronomiczna;</p> <p>10. Słabo rozwinięta oferta wypoczynkowa ograniczająca dłuższy pobyt turystyczny;</p> <p>11. Słabo rozwinięta infrastruktura turystyki aktywnej (ścieżki, szlaki);</p> <p>12. Niewielka liczba „atrakcji na niepogodę”;</p> <p>13. Niski poziom kultury i rozrywki oraz brak cyklicznych imprez kulturalnych / sportowych;</p> <p>14. Nieadekwatne do potrzeb wyposażenie w infrastrukturę wodno-ściekową miejscowości wokół obszarów atrakcyjnych turystycznie;</p> <p>15. Mała aktywność społeczna mieszkańców;</p> <p>16. Migracja osób młodych i wykształconych w poszukiwaniu pracy i lepszych warunków życia;</p> <p>17. Niski poziom usług medycznych oraz trudny dostęp do specjalistycznych usług medycznych świadczonych głównie poza miejscem zamieszkania;</p> <p>18. Niski poziom szkolnictwa podstawowego;</p> <p>19. Brak żłobka lub klubu dziecięcego/ klubu malucha;</p> <p>20. Brak targowiska w głównej miejscowości gminnej;</p> <p>21. Mała ilość świetlic wiejskich;</p> <p>22. Brak zintegrowanego centrum komunikacji PKS;</p> <p>23. Brak obwodnicy miejscowości gminnej;</p> <p>24. Niewystarczająca liczba miejsc parkingowych;</p> <p>25. Brak sieci gazowej.</p>
---	---

Czynniki o charakterze wewnętrznym opisują sytuację w gminie. Nie mogą jednak stanowić o pełnym obrazie sytuacji strategicznej. Gmina funkcjonuje w pewnym środowisku. Istnieje bardzo wiele elementów otoczenia oddziałujących na Gminę. Są to tzw. czynniki zewnętrzne, a więc takie, na które Gmina posiada znikomą lub nie posiada w ogóle wpływu. Należy z całą siłą podkreślić, iż czynniki zewnętrznym mogą wpłynąć w sposób znaczący na losy całej strategii działania. Poniżej zebrano czynniki zewnętrzne (pozytywne i negatywne).

Tabela 5 Analiza SWOT dla gminy Filipów (szanse i zagrożenia)

SZANSE	ZAGROZENIA
1) Położenie geograficzno-komunikacyjne gminy; 2) Wykorzystanie zasobów przyrodniczych do dalszego rozwoju turystyki; 3) Podnoszenie kwalifikacji mieszkańców; 4) Rozwinięta infrastruktura techniczna; 5) Zwiększenie atrakcyjności inwestycyjnej gminy przez dostęp do szerokopasmowego Internetu na całym obszarze gminy; 6) Wspieranie rozwoju przedsiębiorczości poprzez powiększanie oferty inwestycyjnej gminy; 7) Rozwój inwestycji poprawiających jakość życia ludności i zwiększających możliwości rozwoju gminy; 8) Stworzenie sprzyjających warunków do rozwoju przedsiębiorczości (szkolenia, promocja firm, większy dostęp do informacji); 9) Prężnie działające ośrodki kulturalnooświatowe; 10) Wykorzystanie licznych zabytków, miejsc historycznych i pomników do rozwoju turystyki; 11) Rozwój turystyki krajowej i zagranicznej; 12) Moda na agroturystykę i ekologię; 13) Rosnący popyt na zdrową żywność;	1) Pogarszanie się stanu infrastruktury drogowej i około drogowej; 2) Zwiększające się obciążenie demograficzne; 3) Wzrost emigracji zdolnej i wykształconej młodzieży; 4) Małe gospodarstwa rolne i słabe gleby przyczyną nieopłacalności produkcji rolnej; 5) Brak samoorganizacji rolników np. w grupy producenckie i marketingowe, zdolne sprostać rosnącej konkurencji rynkowej; 6) Niska opłacalność produkcji rolnej; 7) Konkurencja dla lokalnych rolników ze strony zagranicznych producentów żywności; 8) Zbyt wolno kształtowana świadomość ekologiczna mieszkańców; 9) Ograniczone środki finansowe nie pozwalające w pełni sprostać wszystkim oczekiwaniom społecznym; 10) Słabe perspektywy rozwoju rynku pracy; 11) Rosnąca konkurencja o turystów – aktywność sąsiednich miejscowości o podobnym potencjale; 12) Presja ze strony ekologów na nakładanie nowych form ochrony przyrody; 13) Możliwość degradacji środowiska naturalnego na skutek braku kontynuacji rozwoju sieci kanalizacji sanitarnej;

14) Wzrost zainteresowania regionalnymi produktami i kulturą. 15) Sprzyjające warunki do rozwoju turystyki pieszej i rowerowej; 16) Nowe możliwości uzyskania wsparcia finansowego ze środków UE; 17) Wykorzystywanie walorów naturalnych, środowiskowych, kulturowych i historycznych do kształtowania tożsamości regionalnej oraz patriotyzmu lokalnego; 18) Niskie zanieczyszczenie środowiska naturalnego; 19) Integracja mieszkańców gminy; 20) Skuteczna promocja gminy; 21) Organizowanie cyklicznych imprez kulturalnych i sportowych o charakterze ponadregionalnym, co jest szansą na promocję oraz korzyści finansowe dla mieszkańców. 22) Rozwój instalacji OZE na terenie gminy.	14) Niesprzyjająca koniunktura gospodarcza.
---	---

4. Cele rozwoju gminy Filipów – kierunki i możliwości

4.1. Wizja Gminy Filipów

Wizja rozwoju Gminy Filipów jest stanem docelowym, który zostanie osiągnięty z wykorzystaniem możliwości i zasobów gminy w perspektywie do roku 2023. Zdefiniowana wizja stawia do realizacji cele i wyznacza kierunki działania, które wygenerują wzrost poziomu jakości życia obecnych mieszkańców, a także zachęci do osiedlania się nowych. Spowoduje tym samym wzrost atrakcyjności turystycznej inwestycyjnej, a także atrakcyjności gminy.

Wizja rozwoju gminy została zdefiniowana następująco:

Gmina Filipów – znaczący, nowoczesny i przyjazny dla środowiska ośrodek rolniczo - gospodarczo - turystyczny tworzący wysokiej jakości przestrzeń do życia i działania wychodzący naprzeciw dążeniom lokalnej społeczności.

Do roku 2023 Gmina Filipów będzie nowoczesnym i przyjaznym dla środowiska ośrodkiem turystyczno – gospodarczym, dzięki czemu stworzy wysokiej jakości przestrzeń do życia dla obecnych i nowych mieszkańców. Będzie to obszar ze sprawną i efektywną wielosektorową gospodarką, spójny społecznie i terytorialnie bazujący na kapitale intelektualnym oraz potencjale turystycznym.

4.2. Misja Gminy Filipów

Misja rozwoju Gminy Filipów została zdefiniowana następująco:

Kreowanie zrównoważonego i spójnego rozwoju Gminy Filipów dzięki racjonalnemu i efektywnemu wykorzystaniu istniejących zasobów przyrodniczych, kulturowych, nowoczesne infrastruktury technicznej, przedsiębiorczym i wykształconym mieszkańcom.

Misja strategii warunkuje sformułowanie kierunków bezpośrednich i pośrednich działań – celów strategicznych i operacyjnych. Gmina Filipów za pomocą wyznaczonych celów będzie dążyć do podwyższenia jakości życia mieszkańców w taki sposób, aby poszczególne dziedziny życia i gospodarki wzajemnie się uzupełniały i przenikały tak, aby stworzyć kompleksową poprawę warunków. Położenie geograficzne oraz bogate walory przyrodniczo – kulturowe powodują, iż gmina jest atrakcyjnym miejscem, zarówno pod względem turystycznym, jak i gospodarczym. Świadomość ekologiczna mieszkańców oraz czyste i zadbane środowisko będą sprzyjać naturalnej produkcji rolnej, a bogate walory krajobrazu zdeterminują możliwości rozwoju w kierunku turystyki, ekoturystyki i agroturystyki stanowiącej jeden ze składników rozwoju ekonomicznego.

Gmina Filipów aspiruje do wysoko rozwiniętej turystyki i agroturystyki, poprzez wykorzystanie walorów przyrodniczych, zachowując i rozbudowując ład ekologiczny. Ponadto, gmina będzie dążyć do stworzenia warunków rozwoju dla handlu i gastronomii, zwłaszcza w sektorze rolnictwa, a także do wykorzystania potencjału obszaru terytorialnego. Gmina dążyć będzie do rozwiązywania problemów społecznych, stymulowania aktywności zawodowej sprzyjającej włączeniu społecznemu oraz podniesienia jakości życia mieszkańców.

Gmina przystąpi także do kompleksowej rewitalizacji obszarów zdegradowanych, co pozwoli na równomierny rozwój poszczególnych miejscowości.

Dotychczas przeprowadzone inwestycje w sposób znaczący podnoszą atrakcyjność inwestycyjną gminy. Przeprowadzona analiza SWOT wskazuje jednak obszary wymagające dalszej pracy i interwencji, koniecznych do utrzymania właściwej polityki prorozwojowej. Diagnoza społeczno – gospodarcza przeprowadzona w pierwszej części dokumentu w wielu sferach pokazuje bardzo pozytywne zjawiska zachodzące na terenie gminy (np. intensywnie prowadzone inwestycje). Analiza wewnętrznych czynników warunkujących zrównoważony rozwój gminy w wielu przypadkach pokazuje dynamiczne i prorozwojowe trendy. Jednak analiza czynników zewnętrznych wskazuje na pojawiające się zagrożenia zahamowania procesów przyczyniających się do dalszej, zrównoważonej polityki prorozwojowej gminy. Pogłębiający się w 2012 r. kryzys strefy euro, trwająca konsolidacja finansów publicznych oraz proces oddłużania sektora prywatnego, które były głównymi przyczynami spowolnienia gospodarczego w całej Europie, negatywnie wpływa na jednostki zarządzania administracją publiczną na wszystkich szczeblach. Wpływ ten odczuwają również mieszkańcy gminy, czyli konsumenci oraz przedsiębiorcy, którzy napotykają liczne problemy, w szczególności z uwagi na znaczny spadek dynamiki udzielanych kredytów przez banki, wzrost cen oraz problemy na rynku pracy. Czynnikiem zewnętrznym, które mogą utrzymać spowolnienie gospodarcze na rynkach Europy są pogarszające się perspektywy wzrostu dla krajów strefy euro, jak również ogólna niekorzystna sytuacja polityczna w niektórych krajach na świecie, która w sposób znaczący wpływa na wszystkie rynki finansowe. Wskazuje to na konieczność podjęcia działań prewencyjnych oraz rozważnego planowania przyszłości gminy.

Diagnoza sytuacji społeczno-gospodarczej Gminy Filipów, wyniki przeprowadzonych badań ankietowych oraz przeprowadzona analiza SWOT pozwoliły na wyznaczenie czterech filarów - obszarów strategicznych (infrastruktura, gospodarka, kapitał ludzki i środowisko), które w znaczący sposób wpływają na jej przyszły rozwój gospodarczy, społeczny, ekologiczny i przestrzenny. Wokół wskazanych obszarów strategicznych skoncentruje się działalność Gminy Filipów przy współpracy z partnerami sektora publicznego, prywatnego, trzeciego sektora oraz społeczeństwem.

4.3.Cele strategiczne rozwoju w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym oraz kierunki działań podejmowanych dla osiągnięcia celów strategicznych (zadania)

Formułowanie celów rozwojowych przez władze gminy jest odpowiedzią na potrzeby mieszkańców, koniecznością zaspokojenia tych potrzeb oraz tworzenia optymalnych warunków dla harmonijnego rozwoju, z uwzględnieniem hierarchii tych celów i pilności ich realizacji. Dlatego też formułuje się cele możliwe do zrealizowania, a na ich podstawie wyznacza zadania. Zaniechanie realizacji poszczególnych zadań może w konsekwencji doprowadzić do osłabienia tempa rozwoju gminy. Głównym warunkiem urzeczywistnienia sformułowanych celów jest określenie konkretnych zadań, a także stałe zaangażowanie władz samorządu terytorialnego oraz innych podmiotów w realizację zadań służących rozwojowi.

Obszar strategiczny: Infrastruktura

Cel strategiczny I. Nowoczesna infrastruktura techniczna

Cel operacyjny I.1 Rozwój infrastruktury drogowej:

Kierunki działań:

- współpraca z zarządami dróg powiatowych i wojewódzkich przy ich przebudowie, rozbudowie i modernizacji,
- modernizacja i poprawa stanu technicznego istniejącej gminnej infrastruktury drogowej – budowa, przebudowa, rozbudowa, zmiana nawierzchni i modernizacja dróg,
- budowa i modernizacja infrastruktury towarzyszącej: chodników, oświetlenia ulicznego,
- modernizacja i poprawa oznakowania istniejących i budowa nowych ścieżek rowerowych;
- poprawa bezpieczeństwa uczestników ruchu drogowego.

Cel operacyjny I.2 Rozbudowa systemów wodno-kanalizacyjnych:

Kierunki działań:

- budowa przydomowych oczyszczalni ścieków,
- rozbudowa sieci wodociągowej,
- rozbudowa sieci kanalizacyjnej.

Cel operacyjny I.3 Rozwój gospodarki przestrzennej:

Kierunki działań:

- inwentaryzacja gruntów, bazy lokalowej, infrastruktury towarzyszącej mającej potencjał do wykorzystania i inwestycji w działalności gospodarczej w celu uwzględnienia jej w ofercie inwestycyjnej,
- tworzenie i aktualizacja miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego w zakresie nowych terenów pod działalność gospodarczą,
- uzbrajanie terenów stref potencjalnej aktywności gospodarczej,
- systematyczne wyznaczanie terenów pod budownictwo jednorodzinne,
- rozwój terenów pod budownictwo mieszkaniowe oraz poprawa standardu istniejących zasobów mieszkaniowych,
- tworzenie planów zagospodarowania przestrzennego pod kątem infrastruktury turystycznej, wskazujących funkcje kluczowych dla gminy obszarów, o wysokich walorach przyrodniczych w celu odpowiedniego zorganizowania ruchu turystycznego i okółoturystycznego,
- rewitalizacja obszarów zdegradowanych, wskazanych w programie rewitalizacji,
- ochrona środowiska naturalnego poprzez tworzenie planów miejscowych zagospodarowania przestrzennego dla inwestycji związanych z OZE.

Cel operacyjny I.4 Rozwój infrastruktury i technologii informacyjno – komunikacyjnych:

Kierunki działań:

- wdrożenie działań mających na celu zapewnienie dostępu do szerokopasmowego Internetu na terenie Gminy Filipów,
- zapewnienie powszechnego dostępu do e-usług i e-administracji,
- nawiązanie współpracy z partnerami świadczącymi nowoczesne usługi telekomunikacyjne.

Obszar strategiczny: Kapitał ludzki

Cel strategiczny II. Otwarty, kreatywny i konkurencyjny kapitał ludzki

Cel operacyjny II.1 Rozwiązywanie problemów społecznych i stymulowanie aktywności zawodowej sprzyjającej włączeniu społecznemu:

Kierunki działania:

- tworzenie, udoskonalanie i realizacja programów pomocy rodzinie i pomocy społecznej przeciwdziałających wykluczeniu społecznemu,
- współpraca przy wdrażaniu programów przeciwdziałania bezrobociu,
- wprowadzenie działań mających na celu ograniczenie patologii społecznych poprzez profilaktykę, np. grupy wsparcia, profesjonalne doradztwo prawne, zawodowe, pomoc psychologiczną, poradnictwo, mediacje i inne,
- wsparcie opieki nad dziećmi (poprawa dostępu do usług przedszkolnych i opieki nad małym dzieckiem) oraz nad osobami starszymi (formy instytucjonalne, rodzinne, pomoc sąsiedzka i inne),
- wspieranie działań związanych z aktywizacją zawodową osób w wieku 25 – 34 lat oraz działań mających na celu zwiększenie adaptacji do nowych zawodów i mobilności mieszkańców,
- podnoszenie kwalifikacji mieszkańców, w szczególności w zakresie obsługi ruchu turystycznego, handlu i rzemiosła oraz zawodów nierolniczych, kształtowanie postaw rynkowych i innowacyjnych,
- budowanie przyjaznej polityki dla przedsiębiorców inwestujących w zawodowy rozwój zasobów ludzkich i system szkoleń,
- zwiększenie absorpcji środków z Unii Europejskiej na programy służące podnoszeniu kwalifikacji osób pozostających bez pracy.

Cel operacyjny II.2. Podniesienie poziomu wykształcenia i kwalifikacji zawodowych społeczności:

Kierunki działania:

- stymulowanie powstania współpracy placówek oświatowych oraz wymiany doświadczeń w zakresie efektywnego przygotowania młodzieży do życia zawodowego,
- organizacja zajęć pozalekcyjnych, szkoleniowych w obiektach placówek oświatowych i kulturalnych,
- wspieranie i promocja innowacyjnych form kształcenia (np. e-edukacja).

Cel operacyjny II.3. Zwiększenie dostępu do usług medycznych wysokiej jakości:

Kierunki działania:

- poprawa dostępu do poradni specjalistycznych,
- poprawa jakości i dostępu do usług pielęgniarskich i stomatologicznych w szkołach,
- poprawa jakości usług podstawowej opieki medycznej.

Cel operacyjny II.4. Podniesienie jakości usług oraz poprawa dostępności opieki żłobkowej i edukacji przedszkolnej:

Kierunki działania:

- utworzenie systemu opieki nad małym dzieckiem (żłobków, punktów żłobkowych), wspieranie powstania rodzinnych dziennych punktów opieki nad dzieckiem na terenie gminy,
- rozwój różnych form wychowania przedszkolnego,
- dostosowanie ilości placówek przedszkolnych oraz godzin ich funkcjonowania do potrzeb mieszkańców oraz poprawa dostępności miejsc,
- racjonalizacja struktury placówek oświatowych w zależności od zmian struktury demograficznej,
- podniesienie jakości oferty edukacji przedszkolnej oraz dostosowanie jej do zmieniających się potrzeb lokalnej społeczności (uzupełnienie o zajęcia korekcyjne, językowe, prozdrowotne, proekologiczne, sportowe i inne),
- stymulowanie aktywności organizacji pozarządowych w pozyskiwaniu środków zewnętrznych na projekty skierowane do dzieci w wieku przedszkolnym.

Cel operacyjny II.5 Rozwój i poszerzenie funkcji obiektów dydaktycznych, kulturalnych, oraz sportowo- rekreacyjnych, stworzenie profesjonalnej oferty :

Kierunki działania:

- modernizacja i rozbudowa infrastruktury bazy oświatowej oraz doposażenie w sprzęt komputerowy, audiowizualny i pomoce dydaktyczne, o utrzymanie wysokiego poziomu usług edukacyjnych oraz stworzenie oferty edukacji pozaszkolnej (zajęcia pozalekcyjne, sportowe, kursy, zajęcia taneczne, aktorskie i inne) na bazie gminnych placówek oświatowych i kulturalnych skierowane do dzieci, dorosłych, osób starszych, niepełnosprawnych,
- wspieranie młodzieży najzdolniejszej (system nagród i stypendiów),
- wsparcie młodzieży mniej uzdolnionej (dodatkowe zajęcia wyrównawcze),

- budowa nowej i modernizacja istniejącej infrastruktury sportowo – rekreacyjnej (boisk szkolnych, placów zabaw, zagospodarowanie terenu wokół wymagających tego szkół), wyznaczenie terenu pod utworzenie infrastruktury dla różnych form aktywności ruchowej,
- wspieranie form aktywności ruchowej dla dzieci i młodzieży,
- modernizacja funkcjonujących świetlic wiejskich/budowa nowych świetlic wiejskich
- budowa stałej/zadaszonej sceny/amfiteatru,
- wzmocnienie współpracy i przedsięwzięć społecznych lokalnie działających podmiotów sektora publicznego, prywatnego i pozarządowego,
- poszukiwanie nowych, atrakcyjnych form spędzania czasu wolnego dla dzieci, młodzieży i dorosłych, osób starszych i niepełnosprawnych,
- likwidacja barier architektonicznych dla osób niepełnosprawnych ruchowo,
- poszerzenie istniejącej oferty dla mieszkańców gminy (organizacja wystaw, koncertów, promocja czytelnictwa i uzupełnienie punktów bibliotecznych) z uwzględnieniem włączenia w przedsięwzięcia kulturalne osób niepełnosprawnych oraz starszych,
- promocja sportu i aktywnego wypoczynku, wspieranie działalności klubów sportowych, zwiększenie ilości animatorów sportowych, trenerów,
- zwiększenie aktywności organizacji pozarządowych w pozyskiwaniu zewnętrznych źródeł finansowania przedsięwzięć edukacyjnych, kulturalnych i sportowych,
- zagospodarowanie terenów rekreacyjnych.

Cel operacyjny II.6 Budowanie i upowszechnianie społeczeństwa informacyjnego:

Kierunki działania:

- zapewnienie dostępu do szerokopasmowego Internetu na terenie gminy,
- współdziałanie w zakresie umożliwienia rozwoju e-administracji, e-edukacji, e-zdrowia, e-bezpieczeństwa.

Cel operacyjny II.7 Rozwijanie tożsamości i integracji społeczności:

Kierunki działania:

- współpraca w zakresie ochrony zabytków oraz miejsc pamięci,
- integracja mieszkańców wokół działalności organizacji trzeciego sektora,

- wspieranie inicjatyw oddolnych organizacji wydarzeń kulturalnych, sportowych i rekreacyjnych,
- wdrożenie systemu działań aktywizujących osoby starsze oraz kultywowanie tradycji i tożsamości lokalnej społeczności,
- promocja postaw prospołecznych i obywatelskich,
- wdrożenie działań przeciwko dyskryminacji społeczeństwa, w tym kobiet, osób niepełnosprawnych, likwidowanie barier społecznych,
- wdrożenie działań mających na celu integrację mieszkańców gminy z nowo osiedlonymi,
- poprawa estetyki przestrzeni, tworzenie „serc miejscowości”, wiat, placów zabaw, skwerów i innych jako miejsc spędzania wolnego czasu dzieci, młodzież i dorosłych,
- rewitalizacja obszarów zdegradowanych, podniesienie poziomu kapitału społecznego na tym terenie.

Obszar strategiczny: Gospodarka

Cel strategiczny III. Innowacyjna i efektywna gospodarka

Cel operacyjny III.1 Rozwój i wzrost konkurencyjności mikro, małych i średnich przedsiębiorstw:

Kierunki działania:

- wsparcie wykorzystania potencjału obszaru terytorialnego Gminy Filipów,
- wsparcie zróżnicowania działalności gospodarczej w kierunku działalności nierolniczej,
- zapewnienie mikro, małym i średnim przedsiębiorcom wsparcia instytucjonalnego, pomoc i ułatwienie dostępu do informacji o możliwościach pozyskania środków na utworzenie lub rozwój firmy, w tym środków z Powiatowego Urzędu Pracy, środków przeznaczonych na rozwój obszarów wiejskich i innych funduszy Unii Europejskiej,
- wsparcie i promocja postaw przedsiębiorczości, tworzenie miejsc pracy w szczególności dla osób w wieku 25 – 34 lat.

Cel operacyjny III.2 Wsparcie rozwoju sektora usług rolno – spożywczych, handlu i rzemiosła:

Kierunki działania:

- stymulowanie działań mających na celu utworzenie na terenie gminy centrum usług, handlu, gastronomii i rzemiosła poprzez aktywne poszukiwanie inwestorów,
- rezerwacja terenów pod działalność usługowo – handlową,
- pomoc w zakresie pozyskania zewnętrznych źródeł finansowania dla przedsiębiorców, stworzenie profesjonalnego doradztwa,
- wsparcie rozwoju usług rolno – spożywczych, handlu i rzemiosła wysokiej jakości poprzez promocję nowoczesnych technologii.

Cel operacyjny III.3 Stworzenie atrakcyjnej oferty turystycznej, agroturystycznej i ekoturystycznej gminy w oparciu o zasoby przyrodnicze, historyczne i kulturowe oraz innowacyjne ich wykorzystanie:

Kierunki działania:

- wspieranie rozwoju infrastruktury turystyczno - rekreacyjnej, bazy noclegowej oraz gastronomicznej,
- budowa ścieżek rowerowych i pieszo-rowerowych w powiązaniu z istniejącymi, rozbudowa istniejących szlaków turystycznych,
- wspieranie rozwoju oferty usługowej wzdłuż szlaków turystycznych,
- budowa punktów widokowych, parkingów w pobliżu tras turystycznych w miejscach atrakcyjnych krajobrazowo, współpraca z partnerami w zakresie zagospodarowania terenu wokół zbiorników wodnych pod kątem turystyki i rekreacji (przystań, wiaty, miejsca integracji i rekreacji, miejsca na ogniska i inne),
- wspieranie utworzenia wraz z innymi gminami zintegrowanej informacji turystycznej i promocji gminy,
- poprawa oznakowania atrakcji turystycznych gminy oraz dróg dojazdowych,
- wykorzystanie potencjału lokalnych kapel, zespołów, ludowych, śpiewaczych, a także zdefiniowanych produktów turystycznych do promocji turystycznej gminy,
- stworzenie spójnej, kompleksowej oferty turystycznej z uwzględnieniem turystyki kulturowej, aktywnej, rekreacyjnej, specjalistycznej, jak również konferencyjnej,
- organizacja rajdów pieszych, konnych, rowerowych i ich promocja,

o zagospodarowanie plaż gminnych, o nawiązanie współpracy z podmiotami branży turystycznej, wojewódzkimi i centralnymi punktami informacji turystycznej w celu

efektywnej dystrybucji oferty, o udrożnienie szlaku kajakowego promującego Gminę Filipów na rzece Rospuda.

Obszar strategiczny: Środowisko

Cel strategiczny IV. Środowisko naturalne wysokiej jakości, ochrona wartości przyrodniczych i historycznych

Cel operacyjny IV.1 Ochrona dziedzictwa przyrodniczego i racjonalna gospodarka zasobami:

Kierunki działań:

- zachowanie ciągłości terenów otwartych, ciągów ekologicznych, istniejących na terenie gminy cieków wodnych i użytków zielonych,
- uporządkowanie systemu odprowadzania wód opadowych,
- realizacja programu usuwania azbestu,
- wspieranie działań mających na celu ochronę środowiska przyrodniczego i krajobrazu,
- wspieranie racjonalnej gospodarki zasobami wodnymi,
- promocja i wspieranie ekologicznych przedsięwzięć inwestycyjnych,
- modernizacja systemów wodociągowych,
- budowa przydomowych oczyszczalni ścieków na terenach o rozproszonej zabudowie,
- prowadzenie i monitorowanie racjonalnej gospodarki odpadami,
- edukacja mieszkańców z zakresu naturalnych zasobów środowiska oraz ich ochrony,
- wsparcie rolnictwa ekologicznego oraz wdrażania programów rolno – środowiskowych,
- termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej oraz obiektów indywidualnych;
- zwiększenie racjonalnego wykorzystania odnawialnych źródeł energii;
- monitorowanie oraz przeciwdziałanie tworzeniu dzikich wysypisk śmieci,
- zmeliorowanie użytków rolnych,
- oczyszczenie koryta rzeki Rospuda.

Cel operacyjny IV.2 Renowacja i ochrona dziedzictwa historycznego i obiektów zabytkowych:

Kierunki działań:

- odnowa i konserwacja obiektów zabytkowych i historycznych przy współudziale partnerów prywatnych, publicznych oraz trzeciego sektora z wykorzystaniem środków Unii Europejskiej i innych dotacji,
- ochrona dziedzictwa kulturowego oraz zwiększenie roli zabytków w ofercie turystycznej gminy.

Cel operacyjny IV.3 Zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii:

Kierunki działań:

- zwiększenie udziału innowacyjnych technologii z wykorzystaniem odnawialnych źródeł energii,
- promocja innowacyjnych technologii grzewczych jako naturalnego źródła energii cieplnej i jej pozytywnego wpływu na środowisko naturalne,
- wspieranie przedsięwzięć budowy odnawialnych źródeł energii na terenie gminy,
- modernizacja infrastruktury oświetlenia ulicznego.

Cel operacyjny IV.4 Promocja ochrony środowiska, postaw proekologicznych i zdrowego trybu życia:

Kierunki działań:

- zwiększanie świadomości ekologicznej mieszkańców, w szczególności edukacji ekologicznej w placówkach oświatowych,
- organizacja zajęć terenowych dla uczniów placówek oświatowych w ekologicznych gospodarstwach rolnych,
- wdrożenie w placówkach oświatowych zajęć z zasad prawidłowego odżywiania i upowszechniania kultury sportu,
- promocja ochrony środowiska i zdrowego trybu życia,
- organizacja akcji sprzątania świata,
- organizacja akcji informacyjnych,
- organizacja konkursów o tematyce przyrodniczej i ekologicznej.

Sformułowane powyżej strategiczne kierunki rozwoju gminy wynikają z założenia, że stabilna i długofalowa realizacja opracowanych celów strategicznych i operacyjnych przyniesie wymierne efekty poprawy jakości życia mieszkańców. Kształt merytoryczny strategii rozwoju

gminy stanowi i opisuje kierunkowe działania gminy, które docelowo zapewnią jej oczekiwany zrównoważony wieloaspektowy rozwój.

5. System realizacji strategii

5.1. Rekomendacje wdrażania Strategii

Strategia będzie wdrażana z zachowaniem następujących zasad, odwołujących się do zapisów wizji rozwoju gminy, sformułowanej w treści dokumentu:

- ✓ **zasada rozwoju odpowiedzialnego**, łączącego konkurencyjność gospodarki, dbałość o środowisko naturalne i jakość życia mieszkańców, przy jednoczesnym zachowaniu stabilności finansów publicznych,
- ✓ **zasada integracji** – polega na uwzględnianiu w realizowanych działaniach trzech kluczowych rodzajów procesów: społecznego, gospodarczego i środowiskowego.
- ✓ **zasada otwartości** – oznacza realizację strategii przez wszystkie podmioty chcące włączyć się aktywnie w proces osiągania wyznaczonych celów, zakładająca możliwość wdrażanie działań i inicjatyw służących osiągnięciu celów strategii nawet, jeżeli nie zostały one literalnie w niej wskazane,
- ✓ **zasada zrównoważonego rozwoju**, której stosowanie zapewni budowanie wysokiej jakości życia mieszkańców gminy, dbając jednocześnie o jakość środowiska przyrodniczego z myślą o przyszłych pokoleniach,
- ✓ **zasada równości szans oraz niedyskryminacji**, oznaczająca, że każdy (bez względu na płeć, wiek, stopień sprawności, kolor skóry, pochodzenie etniczne, wyznawaną religię lub światopogląd czy orientację seksualną) jest adresatem strategii, może uczestniczyć w określonych w niej działaniach, ma równe prawa i obowiązki oraz równy dostęp do zasobów i możliwości rozwoju,
- ✓ **zasada racjonalności i efektywności**, zakładająca gospodarowanie zasobami w taki sposób, który zapewni celowość i oszczędność realizacji działań, przy uzyskaniu najlepszych efektów z poniesionych nakładów,
- ✓ **zasada koncentracji aktywności finansowej na ustalonych priorytetach**, wskazująca priorytet finansowania dla programów i projektów wpisanych wprost do strategii oraz tych, które z niej bezpośrednio wynikają (dotyczący zarówno budżetu gminy, jak i źródeł zewnętrznych),

- ✓ **zasada zachowania ładu przestrzennego** – oznacza efektywną realizację założeń modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej będącej odzwierciedleniem zapisów Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Filipów. Zasada przejawiająca się prowadzeniem efektywnej i racjonalnej polityki przestrzennej i planistycznej, która umożliwi uzyskanie harmonijnej całości elementów i powiązań funkcjonalnych, społeczno-gospodarczych, środowiskowych, kulturowych oraz kompozycyjno-estetycznych.

Organizacja i podmioty zaangażowane w realizację strategii

Odpowiedzialność za realizację założeń Strategii Rozwoju Gminy Filipów na lata 2024-2030 ponoszą przede wszystkim władze samorządowe gminy – Wójt Gminy Filipów i Rada Gminy Filipów. W przypadku pierwszego rozumie się przez to strategiczną rolę organu wykonawczego samorządu gminnego w stymulowaniu i koordynacji działań podejmowanych przez różnorodne podmioty i środowiska, jak również w integrowaniu zasobów pozostających w ich dyspozycji – na rzecz realizacji celów i kierunków działań określonych w strategii.

Z kolei organ uchwałodawczy, ma stanowić wsparcie merytoryczne, w szczególności w zakresie proponowania nowych kierunków działań i rozwiązań realizacyjnych, bazujących na opiniach mieszkańców gminy, a w konsekwencji podejmowania uchwał w zakresie aktualizacji dokumentu. Decyzje, podejmowane w porozumieniu tych organów, będą w bardzo istotny sposób wpływały na rozwój gminy Filipów.

Wdrażanie Strategii Rozwoju Gminy Filipów na lata 2024-2030, zawierającej wiele zróżnicowanych zadań, które pozostają w kompetencjach różnych podmiotów, wymaga sprawnej i efektywnej współpracy pomiędzy zainteresowanymi stronami.

Niezbędna jest współpraca wszystkich referatów i stanowisk w Urzędzie Gminy w Filipowie oraz gminnych jednostek organizacyjnych. Strategia uwzględnia ponadto zadania wykraczające poza bezpośrednie kompetencje gminy, stąd potrzeba włączenia w system realizacji i współpracy partnerów, jak: administracja rządowa, inne jednostki samorządu terytorialnego i ich związki, np. Suwalsko-Sejneńska Lokalna grupa Działania, Stowarzyszenie Lokalna Grupa Rybacka Pojezierze Suwalsko-Augustowskie, Związek Gmin Wiejskich Województwa Podlaskiego, Stowarzyszenie Rozwoju Gmin Rospuda, przedstawiciele biznesu, organizacji pozarządowych i grup nieformalnych, mieszkańców, partnerów zagranicznych.

Mechanizmy i instrumenty realizacji strategii

Projekty i zadania w ramach Strategii Rozwoju Gminy Filipów na lata 2024-2030 będą realizowane w różnych okresach czasowych: od akcji jednorazowych, poprzez działania realizowane przez kilka tygodni, miesięcy, rok, kilka lat, aż do zadań ciągłych.

Strategia Rozwoju Gminy Filipów na lata: 2024-2030 będzie wdrażana przy wykorzystaniu zróżnicowanych instrumentów, m.in.:

- ✓ finansowych – uchwały budżetowe Rady Gminy Filipów, wieloletnia prognoza finansowa oraz inne dokumenty finansowe, określające krótko- i długofalowe kierunki koncentracji środków finansowych, a także projekty realizowane przy wykorzystaniu funduszy zewnętrznych, otwarte konkursy ofert i inne formy współpracy finansowej,
- ✓ prawnych – uchwały Rady Gminy Filipów, zarządzenia Wójta Gminy Filipów, regulacje w postaci aktów prawa miejscowego, decyzje administracyjne, umowy, porozumienia pomiędzy gminą a innymi samorządami, administracją państwową, czy innymi partnerami,
- ✓ projektowych – projekty, przedsięwzięcia, zadania o charakterze twardym i miękkim, wdrażane w gminie, służące poprawie jakości życia mieszkańców,
- ✓ planowania przestrzennego - miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, procedury zapewniające udział mieszkańców w planowaniu przestrzennym itp.,
- ✓ kontrolnych – np. monitoring stanu zagospodarowania przestrzennego,
- ✓ społecznych – działania edukacyjne, informacyjne i promocyjne, konsultacje, strona internetowa gminy i jednostek gminnych, profile w mediach społecznościowych, media lokalne i ponadlokalne itp.

5.2. Ramy finansowe i źródła finansowania

Gmina Filipów prowadzi aktywną politykę inwestycyjną. Przejawia się to w ilości zrealizowanych projektów i zadań inwestycyjnych. Bliskim gminie działaniem są również inwestycje w sferze społecznej – realizacja przedsięwzięć miękkich, skierowanych do lokalnej społeczności, dzieci i młodzieży szkolnej. Mimo dużej samodzielności gminy i zrównoważonej gospodarki finansowej niezbędne jest wsparcie planowanych procesów rozwojowych środkami zewnętrznymi. Środki zabezpieczające realizację zadań zapisanych w poszczególnych celach operacyjnych pochodzić będą z następujących źródeł:

- środki budżetu gminy,
 - środki Unii Europejskiej – fundusze europejskie dostępne w ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Społecznego,
 - inne fundusze zewnętrzne
 - środki budżetu państwa – przewidziane na współfinansowanie projektów lub jako niezależne źródło finansowania,
 - środki budżetu samorządu województwa – na współfinansowanie projektów lub jako niezależne źródło finansowania,
 - środki budżetu powiatu – na wspólne współfinansowanie projektów lub jako niezależne źródło finansowania,
 - inne środki publiczne, np. fundusze celowe,
- Środki pochodzące z kredytów, pożyczek,
- środki prywatne, np. przedsiębiorców, organizacji pozarządowych, mieszkańców

Gwarancją prawidłowego wdrażania i monitorowania realizacji Strategii Rozwoju Gminy Filipów jest ścisła współpraca wielu instytucji sektora publicznego, prywatnego, pozarządowego, a także mieszkańców gminy.

Sformułowana strategia rozwoju gminy w rozdziale na cele strategiczne i podległe im cele operacyjne jest wyzwaniem dla wszystkich podmiotów związanych z gminą, bowiem równie ważne co posiadanie planu rozwoju gminy jest kontrola jego właściwego wdrażania.

W latach 2012-2022 wydatki inwestycyjne z budżetu gminy Filipów sięgały średniorocznie niemal 4.973.942 zł, a wydatki ogółem we wskazanym dziesięcioleciu nie przewyższały dochodów ogółem.

Średnio wydatki inwestycyjne wynoszą 21,07 % wydatków ogółem i wartość ta, pomimo pandemii i trudności związanych z koniecznością realizowania dodatkowych zadań nakładanych na samorządy lokalne, będzie wyznacznikiem dla efektywnej realizacji Strategii gminy.

5.3. Wskaźniki osiągnięcia planowanych działań - monitoring i ewaluacja

Monitoring i ewaluacja strategii stanowią ważne narzędzia procesu decyzyjnego w zakresie zarządzania rozwojem gminy, dostarczające wiedzy o tym, czy strategia jest realizowana

zgodnie z założeniami i czy przynosi to oczekiwane efekty, czy ewentualnie potrzebna jest korekta określonych w niej działań. Sprawozdawczość z realizacji strategii będzie prowadzona systematycznie w układzie rocznym w oparciu o art. 28aa. Ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym, który zobowiązuje Wójta do corocznego przygotowywania i publikacji raportu o stanie gminy.

Obejmuje on podsumowanie działalności w roku poprzednim, w szczególności realizację polityk, programów i strategii, uchwał rady gminy i budżetu obywatelskiego.

Aby mechanizm kontrolny był w pełni efektywny przyjęto następującą procedurę monitorowania i oceny realizacji określonych w strategii celów:

- bieżąca analiza stanu realizacji strategii,
- obserwacja uwarunkowań wewnętrznych i zewnętrznych, które wpływają na realizację strategii,
- gromadzenie informacji o pozytywnych lub negatywnych czynnikach, które mogą mieć wpływ na realizację strategii,
- ustalenie kryteriów oceny stanu realizacji strategii,
- zabezpieczenie źródeł finansowania,
- wyznaczenie osób odpowiedzialnych za monitoring wdrażania strategii,
- aktualizacja strategii (jeśli zachodzi taka potrzeba).

Sprawozdawczość z realizacji strategii będzie realizowana w oparciu o:

- analizę wskaźnikową,
- raport/monitoring z realizacji kierunków działań określonych w strategii.

Analiza wskaźnikowa będzie opracowywana przez Referat Inwestycji i Rozwoju w Urzędzie Gminy Filipów, na podstawie własnych danych i informacji, statystyk wewnątrzgminnych, statystyki publicznej, a także statystyk realizatorów i partnerów realizacyjnych. Analiza powinna uwzględniać wskaźniki określone w strategii. Wskaźniki zostały dobrane tak, by możliwie najlepiej korespondowały z działaniami podejmowanymi w regionie. Mogą one być poszerzane lub zamieniane, zgodnie z potrzebami systemu monitorowania i ewaluacji.

Monitorowanie realizacji Strategii polegać będzie na zbieraniu informacji i analizowaniu poziomu zbieżności podejmowanych działań z określonymi w Strategii kierunkami (przypisanie inwestycji/ projektu do poszczególnych kierunków działań).

Uzupełnieniem monitoringu opierającego się na produktach będzie analiza wskaźnikowa, odnosząca się do wizji/wyzwań rozwoju.

Monitoring będzie dokonywany co dwa lata. System monitoringu stanowić będzie podstawę do ewaluacji i oceny stopnia aktualności Strategii.

Aktualizacja Strategii możliwa będzie w przypadku stwierdzenia istotnych zmian uwarunkowań rozwojowych gminy Filipów, a także w związku ze zmianą przepisów/ustaw.

Poniżej przedstawiona lista rekomendowanych mierników realizacji strategii stanowi propozycję oraz może podlegać modyfikacjom.

Cel strategiczny I. Nowoczesna infrastruktura techniczna

- liczba km wyremontowanych i zmodernizowanych dróg wewnętrznych, gminnych, powiatowych i wojewódzkich,
- liczba km nowo wybudowanych ścieżek rowerowych i pieszo-rowerowych,
- ludność korzystająca z sieci wodociągowej, kanalizacyjnej w % ludności ogółem,
- długość zmodernizowanej/wybudowanej sieci wodociągowej/kanalizacyjnej/deszczowej
- liczba zmodernizowanych gminnych stacji uzdatniania wody,
- liczba wybudowanych przydomowych oczyszczalni ścieków,
- liczba zmodernizowanego oświetlenia ulicznego,
- powierzchnia terenów inwestycyjnych,
- powierzchnia terenów przeznaczonych na rozwój funkcji turystycznej,
- powierzchnia terenów zdegradowanych poddanych zabiegom rewitalizacyjnym,
- liczba utworzonych miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego
- liczba nowych punktów Internetu szerokopasmowego.

Cel strategiczny II. Otwarty, kreatywny i konkurencyjny kapitał ludzki

- liczba zarejestrowanych w PUP osób bezrobotnych,
- liczba osób (rodzin) korzystających z pomocy społecznej,
- liczba dzieci w przedszkolach,
- liczba dzieci w nowoutworzonych punktach żłobkowych/ żłobkach,
- wartość inwestycji infrastrukturalnych w zakresie wyposażania placówek edukacyjnych (w tym sprzętu technologii teleinformacyjnych),
- ilość organizacji pozarządowych zarejestrowanych w rejestrze REGON,

- ilość bezpłatnych punktów, np. grup wsparcia/doradczych/prawnych/psychologicznych/zawodowych
- liczba wyremontowanych/zmodernizowanych placówek oświatowych/dydaktycznych wraz z infrastrukturą towarzyszącą,
- liczba wybudowanych, zmodernizowanych i doposażonych obiektów sportowych na obszarze wiejskim gminy,
- liczba wybudowanych, zmodernizowanych świetlic wiejskich zgodnie z lokalnymi potrzebami mieszkańców

Cel strategiczny III. Innowacyjna i efektywna gospodarka

- liczba podmiotów gospodarki narodowej zarejestrowanych w rejestrze REGON,
- liczba gospodarstw rolnych zrzeszonych w grupach producenckich i kooperacyjnych,
- liczba utworzonych miejsc pracy poza rolnictwem,
- liczba zakładów przetwórstwa rolno - spożywczego i rzemiosła,
- ilość przeprowadzonych przedsięwzięć o charakterze edukacyjnym – szkoleń, warsztatów, konferencji,
- ilość obiektów prowadzących obsługę ruchu turystycznego, w tym gospodarstw agroturystycznych,
- wartość inwestycji przeznaczonych na budowę i modernizację infrastruktury turystycznej,
- liczba instytucji i podmiotów zaangażowanych w tworzenie i funkcjonowanie systemu promocji inwestycyjnej i gospodarczej gminy.

Cel strategiczny IV. Środowisko naturalne wysokiej jakości, ochrona wartości przyrodniczych i historycznych

- długość nowo wybudowanej lub zmodernizowanej sieci wodociągowej i kanalizacyjnej,
- liczba nowo wybudowanych przydomowych oczyszczalni ścieków,
- liczba obiektów użyteczności publicznej, w których przeprowadzono termomodernizację,
- liczba obiektów indywidualnych objętych działaniami termomodernizacyjnymi,
- liczba odnowionych obiektów zabytkowych i historycznych,
- liczba gospodarstw domowych korzystających z innowacyjnych technologii grzewczych,
- liczba powstałych na terenie gminy źródeł energii odnawialnych,
- powierzchnia zrekultywowanych terenów przyrodniczo zdegradowanych,

- ilość usuniętego azbestu z terenu gminy,
- liczba zmodernizowanych/wyremontowanych obiektów zabytkowych,
- liczba zmodernizowanego oświetlenia ulicznego.

6. Spójność strategii z dokumentami wyższego rzędu

Strategia Rozwoju Gminy Filipów jest dokumentem spójnym z koncepcją rozwoju województwa podlaskiego określoną w Strategii Rozwoju Województwa Podlaskiego. Strategia, będąc dokumentem spójnym z dokumentami regionu, jest jednocześnie zbieżna z polityką i zamierzeniami rozwoju kraju oraz Unii Europejskiej w zakresie rozwoju terytorialnego.

Strategia Rozwoju Gminy powinna zachować spójność z ponadlokalną strategią rozwoju, strategią rozwoju powiatu, strategią rozwoju województwa oraz dwiema strategiami rządowymi: średniookresową strategią rozwoju (tj. Strategią na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju) oraz Krajową Strategią Rozwoju Regionalnego.

6.1.Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju

Strategia rozwoju gminy Filipów dobrze wpisuje się w realizację średniookresowej strategii rozwoju kraju, jaką jest Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju (SOR).

Głównym celem SOR jest „Tworzenie warunków dla wzrostu dochodów mieszkańców Polski przy jednoczesnym wzroście spójności w wymiarze społecznym, ekonomicznym, środowiskowym i terytorialnym”. Oczekiwanym efektem realizacji Strategii będzie wzrost zamożności Polaków oraz zmniejszenie liczby osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym. Najważniejszym zakładanym rezultatem jest zwiększenie przeciętnego dochodu gospodarstw domowych do 76-80% średniej UE do roku 2020 (cel został osiągnięty), a do roku 2030 r. zbliżenie do poziomu średniej UE, przy jednoczesnym dążeniu do zmniejszania dysproporcji w dochodach między poszczególnymi regionami.

Strategia Rozwoju Gminy Filipów jest zgodna z celami szczegółowymi zawartymi w Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju:

I. Trwały wzrost gospodarczy oparty coraz silniej o wiedzę, dane i doskonałość organizacyjną (obszary: Małe i średnie przedsiębiorstwa, Kapitał dla rozwoju);

II. Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony (obszary: Spójność społeczna, Rozwój zrównoważony terytorialnie);

III. Skuteczne państwo i instytucje służące wzrostowi oraz włączeniu społecznemu i gospodarczemu (obszary: Prawo w służbie obywatelom i gospodarce, Finanse publiczne, Efektywność wykorzystania środków UE)

oraz obszary wpływające na osiągnięcie celów Strategii: Kapitał ludzki i społeczny, Cyfryzacja, Transport, Energia, Środowisko, Bezpieczeństwo Narodowe.

6.2. Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030

Strategia rozwoju gminy Filipów wpisuje się również w realizację Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego (KSRR). Wszystkie cele zakładane w KSRR mogą być realizowane przez co najmniej jeden cel Strategii rozwoju Gminy Filipów (w największym stopniu spójność może być osiągnięta w działaniach ukierunkowanych na cel pierwszy KSRR).

Strategia Rozwoju Gminy Filipów jest zgodna z celami Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030, tj.:

Cel szczegółowy I: Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym;

Cel szczegółowy II: Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych;

Cel szczegółowy III: Podniesienie jakości zarządzania i wdrażania polityk ukierunkowanych terytorialnie.

6.3. Strategia Rozwoju Województwa Podlaskiego 2030

Realizacja Strategii rozwoju gminy Filipów w znaczącym stopniu będzie przyczyniała się do osiągania celów strategicznych i operacyjnych Strategii Rozwoju Województwa Podlaskiego 2030 (SRWP 2030). Istotne jest, że każdy z celów operacyjnych określonych na poziomie dokumentu regionu będzie współrealizowany przez co najmniej jeden cel Strategii rozwoju gminy.

Ponadto każdy z celów strategicznych Strategii rozwoju gminy Filipów w jakimś stopniu będzie realizował wszystkie cele strategiczne województwa.

Strategia Rozwoju Gminy Filipów wpisuje się i jest zgodna z następującymi celami strategicznymi i operacyjnymi zawartymi w Strategii Rozwoju Województwa Podlaskiego 2030:

Cel strategiczny 1. Dynamiczna gospodarka

Cel operacyjny 1.3. Lokalna przedsiębiorczość

Cel operacyjny 1.4. Rewolucja energetyczna i gospodarka obiegu zamkniętego

Cel operacyjny 1.5. E-podlaskie

Cel strategiczny 2. Zasobni mieszkańcy

Cel operacyjny 2.1. Kompetentni mieszkańcy

Cel operacyjny 2.2. Aktywni mieszkańcy

Cel operacyjny 2.3. Przestrzeń wysokiej jakości

Cel strategiczny 3. Partnerski region

Cel operacyjny 3.1. Dobre zarządzanie

Cel operacyjny 3.2. Kapitał społeczny

Cel operacyjny 3.3. Partnerstwa międzynarodowe i ponadregionalne

+68Cel operacyjny 3.4. Gościnny region

Oprócz wyżej opisanych dokumentów strategicznych, Strategia Rozwoju Gminy Filipów na lata 2024-2030 jest również spójna z innymi dokumentami strategicznymi, w tym:

- Strategiczny plan adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030,
- Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego (współdziałanie, kultura, kreatywność) 2030,
- Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2030,
- Strategia Zrównoważonego Rozwoju Transportu do 2030 roku,
- Strategia zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa 2030,
- Polityka ekologiczną państwa 2030 – strategia rozwoju w obszarze środowiska i gospodarki wodnej.
- Strategia na rzecz odpowiedzialnego Rozwoju,
- Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030
- Plany gospodarowania wodami
- Plan Gospodarki Odpadami Województwa Podlaskiego
- Pakiet klimatyczno energetyczny przyjęty przez Komisję Europejską w grudniu 2008r.
- Krajowy Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych
- Program ochrony powietrza dla strefy podlaskiej

- Opracowania ekofizjograficzne
- Program współpracy na rok 2023 Gminy Filipów z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego.
- Program Ochrony Środowiska dla Gminy Filipów na lata 2023-2026 z perspektywą do roku 2030

Spis Wykresów

Wykres 1. Udział osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem.....	8
Wykres 2. Płeć ankietowanych	13
Wykres 3. Wiek ankietowanych.....	14
Wykres 4. Status zawodowy respondentów	14
Wykres 5. Ocena poziomu podstawowych usług w Gminie Filipów.....	15
Wykres 6. Ocena warunków funkcjonowania Gminy Filipów – gospodarka i środowisko	16
Wykres 7. Ocena warunków funkcjonowania Gminy Filipów: infrastruktura i kultura	17

Spis Rysunków

Rys. 1. Położenie gminy Filipów na tle kraju, województwa, powiatu	5
Rys. 2. Strefy polityki przestrzennej gminy Filipów określone w studium uwarunkowań i kierunków zagospodar.....	19

Spis Tabel

Tabela 1 Liczba i struktura bezrobotnych w gminie Filipów.....	7
Tabela 2 Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON według grup rodzajów działalności PKD - stan na czerwiec 2023 r.	9
Tabela 3 Liczba gospodarstw rolnych na terenie Gminy Filipów.....	10
Tabela 4 Analiza SWOT dla gminy Filipów (mocne i słabe strony)	25
Tabela 5 Analiza SWOT dla gminy Filipów (szanse i zagrożenia)	27